

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

unicef
pro každé dítě

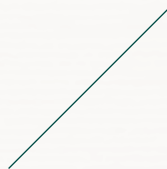
Financováno
Evropskou unií

Zpráva o evropských příkladech dobré praxe v oblasti monitorování a evaluace předškolního vzdělávání a péče

Pro projekt „Vytvoření komplexního monitorovacího a evaluačního rámce pro
předškolní vzdělávání a péči v České republice“.

Zpráva o evropských příkladech dobré praxe v oblasti monitorování a evaluace předškolního vzdělávání a péče

Jessica Katharine Brow

Praha,
Duben 2024

Tato zpráva vznikla jako součást projektu „Vytvoření komplexního monitorovacího a evaluačního rámce pro předškolní vzdělávání a péči v České republice“, který je financován Evropskou unií prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu a implementován UNICEF ve spolupráci s Evropskou komisí.

Podpora Evropské komise při vytvoření této zprávy nezakládá souhlas s jejím obsahem, který odráží pouze názory autorů. Komise nemůže být činěna odpovědnou za jakékoli použití informací v ní obsažených.

Použité zkratky

ČR	Česká republika
DG EAC	Generální ředitelství pro vzdělávání, mládež, sport a kulturu
DCEDIY	Ministerstvo pro děti, rovnost, postižení, integraci a mládež (Irsko)
DES	Ministerstvo školství a dovedností (Irsko)
ECEC	Předškolní vzdělávání a péče
EU	Evropská unie
FINEEC	Finské centrum pro hodnocení vzdělávání
GGD	Obecní zdravotní služba (Nizozemsko)
M&E	Monitoring a evaluace
MoEC	Ministerstvo školství a kultury (Finsko)
MoECS	Ministerstvo školství, kultury a vědy (Nizozemsko)
MoER	Ministerstvo školství a výzkumu (Norsko)
MoESS	Ministerstvo školství, vědy a sportu (Litva)
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (Česká republika)
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí (Česká republika)
MoSAE	Ministerstvo sociálních věcí a zaměstnanosti (Nizozemsko)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
TSI	Nástroj pro technickou podporu
UDIR	Ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu (Norsko)
VVE	Program dotovaných zařízení předškolního vzdělávání (Nizozemsko).

Obsah

	Použité zkratky	3
1.	Úvod	5
1.1	Účel této zprávy	5
1.2	Trendy a nové postupy v oblasti monitoringu a evaluace předškolního vzdělávání a péče	6
1.3	Monitoring předškolního vzdělávání a péče v České republice	8
2.	Metodika	9
2.1	Sběr údajů	9
2.2	Rámec pro analýzu dat	10
3.	Případové studie	15
3.1	Finsko	15
3.2	Irsko	20
3.3	Litva	25
3.4	Nizozemsko	28
3.5	Norsko	34
4.	Podněty pro Českou republiku	39
5.	Literatura	42
	Příloha Příklad nástrojů pro monitoring a evaluaci	45

1. Úvod

1.1 Účel této zprávy

Tato zpráva vznikla jako součást projektu „Vytvoření komplexního monitorovacího a evaluačního rámce pro předškolní vzdělávání a péči v České republice“, který za české úřady vede Ministerstvo práce a sociálních věcí v úzkém partnerství s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Projekt je financován Evropskou unií prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu (Technical Support Instrument, TSI) a implementován UNICEF ve spolupráci s Evropskou komisí. Na základě cílů projektu spočívajících ve vytvoření monitorovacího a evaluačního rámce pro sektor předškolního vzdělávání a péče v České republice zpráva zkoumá, jak jiné evropské země navrhly své systémy a procesy zajišťování kvality a monitoringu a evaluace předškolního vzdělávání a péče. Učení se od jiných zemí je klíčovým aspektem Nástroje pro technickou podporu, prostřednictvím kterého projekt podporuje Evropská komise, a na základě zkoumání silných stránek, omezení a výsledků jiných systémů lze vyvodit závěry, které pomohou České republice při zvažování jejích reforem.

Je důležité poznamenat, že v této zprávě jsou monitoring a evaluace považovány za nedílnou součást procesů zvyšování kvality předškolního vzdělávání a péče, a jako takové jsou považovány za činnosti v oblasti zajišťování kvality. V některých případech jsou pojmy „monitoring a evaluace“ a „zajištění kvality“ používány zaměnitelně s tím, že činnosti monitoringu a evaluace jsou v konečném důsledku prováděny právě za účelem posouzení a zvýšení kvality.

1.2 Trendy a nové postupy v oblasti monitoringu a evaluace předškolního vzdělávání a péče

Monitoring a evaluace jsou zásadními složkami dobře fungujícího a kvalitního systému předškolního vzdělávání a péče, jak je jasně uvedeno v Rámci kvality EU pro předškolní vzdělávání a péči a v rámci „Build to Last“ organizace UNICEF.

Rámcem kvality EU uvádí, že monitorovací a evaluační systémy v jednotlivých zemích by měly poskytovat informace na příslušné místní, regionální a/nebo celostátní úrovni s cílem podpořit průběžné zkvalitňování politiky a praxe a že procesy monitoringu a evaluace musí být nastaveny tak, aby byly v souladu s nejlepším zájmem dítěte. Dále se v něm uvádí, že dané informace by měly být využívány k podpoře otevřené výměny zkušeností, soudržného plánování, vyhodnocování a rozvoje kvalitnějších služeb. Tyto informace by měly být použity na podporu poskytovatelů, učitelů a učitelek, rodičů a dětí s celkovým cílem zajistit dětem nejlepší možné výsledky (Evropská unie, 2019). Rámec Build to Last stanovuje čtyři cíle, které musí každý systém předškolního vzdělávání a péče splňovat, aby byla zajištěna kvalita, a to 1) existence komplexních standardů kvality služeb, 2) zavedení funkčních mechanismů zajišťování kvality, 3) zajištění dostatečné kapacity pro monitorování kvality v rámci celého odvětví – na všech úrovních, a to jak strukturální, tak procesní kvality, a 4) monitorování kvality vedoucí k jejímu zvyšování (UNICEF, 2020).

Ačkoli je monitoring a evaluace kritickou oblastí systémů předškolního vzdělávání a péče a jejich poskytování, v rámci srovnávacích studií není tato oblast příliš zkoumána a není jí věnována stejná pozornost v rámci studií jako jiným složkám systému předškolního vzdělávání a péče, jako je kurikulum či pracovní síla (OECD, 2015, Maxwell, 2022), nicméně v poslední době se zájem o monitoring v zájmu zajištění kvality předškolního vzdělávání a péče zvyšuje a objevují se zajímavé nové přístupy. Vývoj služeb předškolního vzdělávání a péče poskytuje kontext pro to, jakým způsobem se vyvíjely procesy jejich monitoringu a evaluace. Ve většině evropských zemí se služby předškolního vzdělávání a péče vyvinuly z původně preventivních zdravotních služeb pro děti z rodin s nízkými příjmy nebo z péče o děti pracujících rodičů. Tyto služby proto poskytovala nebo na jejich poskytování dohlížela ministerstva odpovědná za oblast sociální péče, práce nebo zdravotnictví, zejména pokud jde o služby zaměřené na děti mladší 3 let (Vandenbroeck, 2019). Složka předškolního vzdělávání začala být do služeb určených pro malé děti systematicky zaváděna teprve nedávno, počínaje 70. lety 20. století. Opět se jednalo o pomalý proces, který se zpočátku zaměřoval na období těsně před nástupem do první třídy (Vandenbroeck, 2020). Na přelomu 20. a 21. století se díky průběžným dlouhodobým studiím začal ukazovat významný mnohostranný přínos předškolního vzdělávání a péče (Schweinhart, et al., 1990, Barnett & Masse, 2007) a na základě politických a ekonomických faktorů se zvyšoval význam jak vzdělávací, tak pečovatelské složky předškolního vzdělávání a péče. V důsledku tohoto vývoje jsou dnes přístup k péči o děti, jakož i její kvalita a celkově vzato i budoucnost dětí, celospolečenským tématem (Vandenbroeck, 2020).

S vývojem předškolního vzdělávání a péče se vyvíjelo i naše chápání kvality, stejně jako metody a přístupy k monitoringu a evaluaci služeb z hlediska kvality – a zejména kvality procesů. V době, kdy účel předškolního vzdělávání a péče spočíval v zajištění zdravotní a sociální péče o děti, se tato skutečnost odrážela i v monitoringu. Důraz byl kladen na strukturální složky kvality. Existující opatření bylo možné snadno sledovat na základě zákonem stanovených kontrol parametrů, jako je počet dětí v prostorách zařízení, počet dospělých, kteří na ně dohlíží, čistota prostředí, bezpečnostní opatření a opatření sloužící k prevenci nemocí. Se zvyšujícím se důrazem na vývoj dítěte, jeho duševní pohodu a kvalitu interakcí mezi dospělým a dítětem si příslušné metodiky, nástroje a systémy žádají více pozornosti, což vedlo k zajímavému vývoji v této oblasti v reakci na tuto potřebu.

1.2.1 Komplexní přístup k předškolnímu vzdělávání a péči a jejich monitoringu ve vztahu k dětem mladším 6 let.

S tím, jak se předškolní vzdělávání a péče o děti vyvíjely napříč systémy různých ministerstev a došlo k rozšíření nabídky služeb vzdělávání o předškolní vzdělávání a k rozvoji systémů péče o děti v rámci ministerstev sociálních věcí / práce nebo zdravotnictví, se také paralelně s různými prioritami vyvíjely odlišné systémy a procesy řízení a kontroly (OECD, 2013, OECD, 2015, Pracovní skupina EU pro předškolní vzdělávání a péči o děti, 2023a). Normativní rámce se často liší v závislosti na fázi předškolního vzdělávání a péče a na odpovědném orgánu. U mladších věkových skupin není zvykem mít zavedené rámcové kurikulum, a v rámci orgánů vykonávajících kontrolu mají pracovníci/ce zpravidla nižší pedagogické vzdělání než v rámci orgánů dohlížejících na věkovou skupinu dětí starších 3 let (Motiejunaite-Schulmeister, 2019). V rámci reformy se v celé Evropě vyvíjí úsilí o konsolidaci a zefektivnění odvětví předškolního vzdělávání a péče (Eurydice, 2023). Vytvoření společného kurikula, rámců kvality a společných vizí pro předškolní vzdělávání a péči s plynulou návazností učení a péče o děti do 6 let věku vyžaduje také reformu systémů monitoringu a evaluace. Tyto změny spočívají v tom, že země směřují k používání společných nástrojů pro všechna zařízení, ke slučování inspektorátů nebo k užší spolupráci různých orgánů s přesněji určenými rolemi (Maxwell, 2022, Pracovní skupina EU pro předškolní vzdělávání a péči, 2023a).

1.2.2 Středobodem zvýšení kvality je zájem dítěte.

Jedním z klíčových nových trendů v oblasti monitoringu a evaluace předškolního vzdělávání a péče je přijetí přístupu zaměřeného na zájmy dítěte, který stojí za systémy a procesy monitoringu a evaluace (Von Suchodoletz, et al., 2023). Namísto kontroly zařízení za účelem zajištění dodržování strukturálních standardů se nyní v rámci monitoringu a evaluace stále častěji posuzuje kvalita procesů, interakcí a zkušeností dítěte v zařízeních předškolního vzdělávání a péče. S cílem zvýšení kvality v zájmu dítěte (Slot, et. al., 2015) došlo k posunu směrem k holističtějším a komplexnějším hodnotícím rámcům, které zahrnují širší škálu faktorů než jen studijní výsledky. Nástroje pro zajištění kvality procesů dnes hrají ústřední roli při hodnocení účinnosti programů a snahy o neustálé zlepšování a informování o opatřeních v oblasti předškolního vzdělávání a péče (OECD, 2015, Pracovní skupina EU pro předškolní vzdělávání a péči, 2022). Měření a hodnocení kvality procesů vyžaduje zapojení odborníků, kteří jsou vyškoleni a mají znalosti v oblasti předškolního vzdělávání a péče, stejně tak jako přesnější nástroje, které často využívají kvalitativní přístup (Douglass, 2019). To vše vede k tomu, že měření ukazatelů kvality procesů je složitější a nákladnější než měření strukturální kvality, a současně studie ukazují, že zavedení účinných systémů monitoringu a evaluace vede ke zvýšení kvality procesů (Slot, 2018a).

1.2.3 Větší využívání technologií

Podoba monitorovacích a evaluačních systémů a přístupů k nim se také mění s vývojem nových technologií. Stále více zemí vyvíjí databáze, webové stránky, aplikace a nástroje, které zvyšují efektivitu a interaktivitu, umožňují lepší sdílení dat a interaktivní využití získaných informací (Pracovní skupina EU pro předškolní vzdělávání a péči, 2023a). Technologický pokrok a možnosti přepracování a nového vývoje národních a místních datových systémů rovněž pomáhají podpořit výše zmíněné zefektivnění systémů předškolního vzdělávání a péče. Zpřístupnění informací na internetu rovněž zvyšuje dostupnost těchto informací rodičům a komunitám a pomáhá zvýšit transparentnost hodnocení.

1.2.4 Rozšířené možnosti interního hodnocení zařízení a zapojení dalších aktérů do hodnocení

Požadavek nebo možnost zapojení se do interního hodnocení zařízení a zahrnutí sebe-hodnocení učitelů a učitelek do národních procesů (často prostřednictvím výše uvedených online systémů) se stávají součástí běžných postupů (Pracovní skupina EU pro předškolní vzdělávání a péči, 2022). Vedoucím zařízení a pedagogům to dává možnost podílet se na tomto procesu a zároveň rozvíjet vlastní porozumění tomu, jak jejich postupy ovlivňují kvalitu procesu a výsledky dětí (Pracovní skupina EU pro předškolní vzdělávání a péči, 2023b). Stále běžnější se stává také účast dětí a rodičů na tomto procesu a rámcové pokyny tuto účast podporují (EU, 2019, UNICEF, 2020, Maxwell, 2022).

1.2.5 Decentralizace

Některé země také usilují o větší decentralizaci předškolního vzdělávání a péče a jeho řízení a kontroly, pokud tak již nebylo učiněno v minulosti. Vzhledem k tomu, že obce jsou blíže zařízením předškolního vzdělávání a péče i rodičům, mohou často hrát významnější roli při zmírňování každodenních rizik spojených se zvyšováním kvality než centrální ministerstva nebo inspektoráty (Newman, 2009, Ponguta et al., 2019).

1.3 Monitoring předškolního vzdělávání a péče v České republice

V České republice je systém monitoringu a evaluace předškolního vzdělávání a péče rozdělen mezi Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). MPSV zastřešuje dětské skupiny pro děti ve věku od 6 měsíců do věku zahájení povinné školní docházky s převažujícím zaměřením na děti do 3 let. Pečující osoby v těchto skupinách musí mít odbornou kvalifikaci. Naopak MŠMT řídí mateřské školy pro děti do 6 let, ve kterých děti plní povinný rok předškolního vzdělání. Pedagogičtí pracovníci v mateřských školách musí mít minimálně kvalifikaci na úrovni středního odborného vzdělání.

Přestože jsou obce odpovědné za veřejné mateřské školy, nemají povinnost poskytovat služby péče pro děti mladší tří let. Data naznačují, že tyto služby často chybí, zejména v sociálně znevýhodněných oblastech, což prohlubuje chudobu, sociální vyloučení a nízkou účast žen na trhu práce. Ačkoli se kapacity pro služby předškolního vzdělávání a péče pro děti mladší tří let postupně rozšiřují, neexistuje komplexní monitorovací a evaluační rámec, který by umožňoval posoudit dostupnost a kvalitu služeb pro tuto věkovou skupinu, a normativní rámce pro děti v této věkové skupině jsou méně rozvinuté než pro starší věkové skupiny.

MŠMT má zaveden monitorovací a evaluační systém pro mateřské školy, v rámci kterého jsou údaje o předškolním vzdělávání a péči začleněny do národního informačního systému pro řízení vzdělávání. Rozdělení odpovědnosti mezi MPSV a MŠMT však vyžaduje vytvoření integrovaného systému, který by propojoval služby pro obě věkové skupiny (dětí ve věku do 3 let a ve věku 3 až 6 let). To by napomohlo strategickému plánování, hladkému přechodu mezi službami předškolního vzdělávání a péče a zvýšilo konzistenci kvality a přístupů v celém sektoru, což by zajistilo kontinuitu předškolního vzdělávání a péče o malé děti (do dosažení věku 6 let) v České republice. Bližší informace k monitoringu v České republice jsou k dispozici ve Zprávě o současném systému a praxi monitorování a evaluace v oblasti předškolního vzdělávání a péče v České republice, kterou v rámci projektu připravil výzkumný tým ve složení Jana Straková, Jaroslava Simonová, Petra Holečková, Kamila Brožová.

2. Metodika

2.1 Sběr údajů

Tato studie využívá kvalitativní výzkumnou metodu analýzy několika případových studií (Yin, 2003) a zkoumá, jak jsou monitorovací a evaluační systémy strukturovány a implementovány v několika evropských zemích. Cílem je posoudit zde uvedené případy, inspirovat se z osvědčených postupů a poskytnout podněty pro reformy probíhající v České republice. Ve čtvrté části této zprávy nazvané „Postřehy pro Českou republiku“ jsou zkoumané případy rovněž posuzovány z hlediska jejich potenciální proveditelnosti nebo přenositelnosti do českého prostředí.

Případy byly vybrány ze souboru „systémů předškolního vzdělávání a péče v Evropě“ a konkrétně se jedná o systémy ze zemí Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru. Řídicí výbor projektu vypracoval kritéria výběru toho, které typy systémů nebo jaké podmínky jsou pro projekt nejzajímavější a nejrelevantnější pro plánování reform. Kritéria zahrnovala země, které:

- dosáhly vysoké kvality a dostupnosti předškolního vzdělávání a péče nebo se v tomto ohledu v posledních letech výrazně zlepšily,
- mají účinné monitorovací a evaluační systémy nebo v posledních letech provedly příslušné reformy vedoucí ke zlepšení těchto systémů,
- mají řádně zavedené nástroje, přístupy a metodiky pro monitoring a evaluaci,
- kladou důraz na procesní i strukturální kvalitu s vědomím toho, že monitoring a evaluace přispívají ke zvyšování kvality,
- decentralizují (v menší míře) poskytování předškolního vzdělávání a péče s řízením, kontrolou a monitorováním kvality na místní úrovni.

Ačkoli to nebylo ústředním hlediskem, Řídicí výbor se rovněž zajímal o poznatky z některých zemí, které mají rozdělený systém se silnou koordinací napříč resorty, pokud jde o monitoring a evaluaci, a proto studie zahrnovala kombinaci typů systémů, aby bylo zajištěno, že budou reprezentovány jak integrované systémy, tak systémy, kde je zodpovědnost za předškolní vzdělávání a péči rozdělena mezi několik ministerstev.

Byla provedena rešerše systémů, které splňují daná kritéria, a následně sestaven širší seznam relevantních zemí, který zahrnuje Finsko, Island, Irsko, Litvu, Nizozemsko, Norsko, Slovinsko a Švédsko. Z tohoto seznamu a na základě podnětů výzkumníka, vybral Řídicí výbor systémy, které považuje za nejzajímavější a nejrelevantnější. Na základě tohoto procesu se širší seznam zúžil na užší seznam zemí vybraných pro hlubší přezkoumání, které reprezentují oblasti zájmu, kombinaci typů systémů a relevantních reform. Do užšího seznamu zemí zahrnutých do této zprávy patří Finsko, Irsko, Litva, Nizozemsko a Norsko.

Na základě schváleného užšího seznamu byly shromážděny údaje prostřednictvím a) rešerše dokumentů, b) řady online informačních setkání s úředníky z příslušných ministerstev ve vybraných zemích a c) informačních rozhovorů s klíčovými dotčenými osobami.

Rešerše dokumentů zahrnovala údaje o evropských systémech předškolního vzdělávání a péče, národních zákonech, politikách, normativních rámcích, kontrolních rámcích a datových systémech, zprávy evropských a mezinárodních organizací, příslušné články publikované v akademických časopisech, výzkumné zprávy zveřejněné Pracovní skupinou EU pro předškolní vzdělávání a péči a přezkum interních zpráv a nástrojů, které s námi sdíleli úředníci ministerstev.

Informační schůzky byly organizovány mezi úředníky ministerstev, úředníky příslušných národních vzdělávacích agentur a výzkumnými pracovníky/cemi obeznámenými s danou oblastí a pracovníky/cemi českých ministerstev, členy/kami pracovní skupiny projektu v České republice, zástupci/kyněmi organizace UNICEF a Evropské komise. Tyto tříhodinové online informační schůzky na pracovní úrovni poskytly příležitost diskutovat o systémech různých zemí a o vývoji a klíčových složkách monitoringu a evaluace předškolního vzdělávání a péče v Evropě.

Konečně informační rozhovory s klíčovými dotčenými osobami byly vedeny formou osobních rozhovorů a hlubších diskusí s konkrétními úředníky ministerstev nebo agentur odpovědných za monitoring a evaluaci předškolního vzdělávání a péče v zemích, které byly vybrány do užšího výběru. Původní respondenti byli vybráni na základě jejich oficiálních vedoucích funkcí v oblasti předškolního vzdělávání a péče ve svých zemích a v některých případech na základě jejich účasti v Pracovní skupině EU pro předškolní vzdělávání a péči v rámci Generálního ředitelství pro vzdělávání, mládež, sport a kulturu (DG EAC). Proces výběru vzorku vycházel z metody sněhové koule, kdy účastníci úvodních rozhovorů doporučovali další relevantní osoby (Naderifar et. al., 2017). Celkem se do rozhovorů zapojilo 13 odborníků z 5 zemí.

2.2 Rámec pro analýzu dat

Za účelem systematického a srovnávacího přehledu informací o různých národních systémech a usnadnění identifikace osvědčených/zajímavých postupů byl vypracován rámec, podle kterého se prováděla analýza a byla strukturována tato zpráva.

Byly identifikovány hlavní složky, ze kterých se skládá dobře fungující systém monitoringu a evaluace předškolního vzdělávání a péče, přičemž se vycházelo z Rámce kvality EU pro předškolní vzdělávání a péči, rámce „Build to Last“ organizace UNICEF, jakož i z řady zpráv Pracovní skupiny EU pro předškolní vzdělávání a péči týkajících se monitorování a evaluace předškolního vzdělávání a péče v Evropě a ze zpráv „Starting Strong“ organizace OECD, strategických a legislativních dokumentů a přehledů literatury týkající se monitoringu a evaluace pro zvýšení kvality předškolního vzdělávání a péče. Klíčové složky byly spojeny do níže uvedeného koncepčního rámce a jednotlivé prvky jsou shrnuty v tabulce 1. Jednotlivé složky by měly být hodnoceny na národní a nižší úrovni (úrovních) a na úrovni zařízení, aby bylo možné získat úplný obrázek o systému.

Obrázek 1 Rámec složek pro monitorovací a evaluační systémy pro předškolní vzdělávání a péči (vlastní dílo autorky).

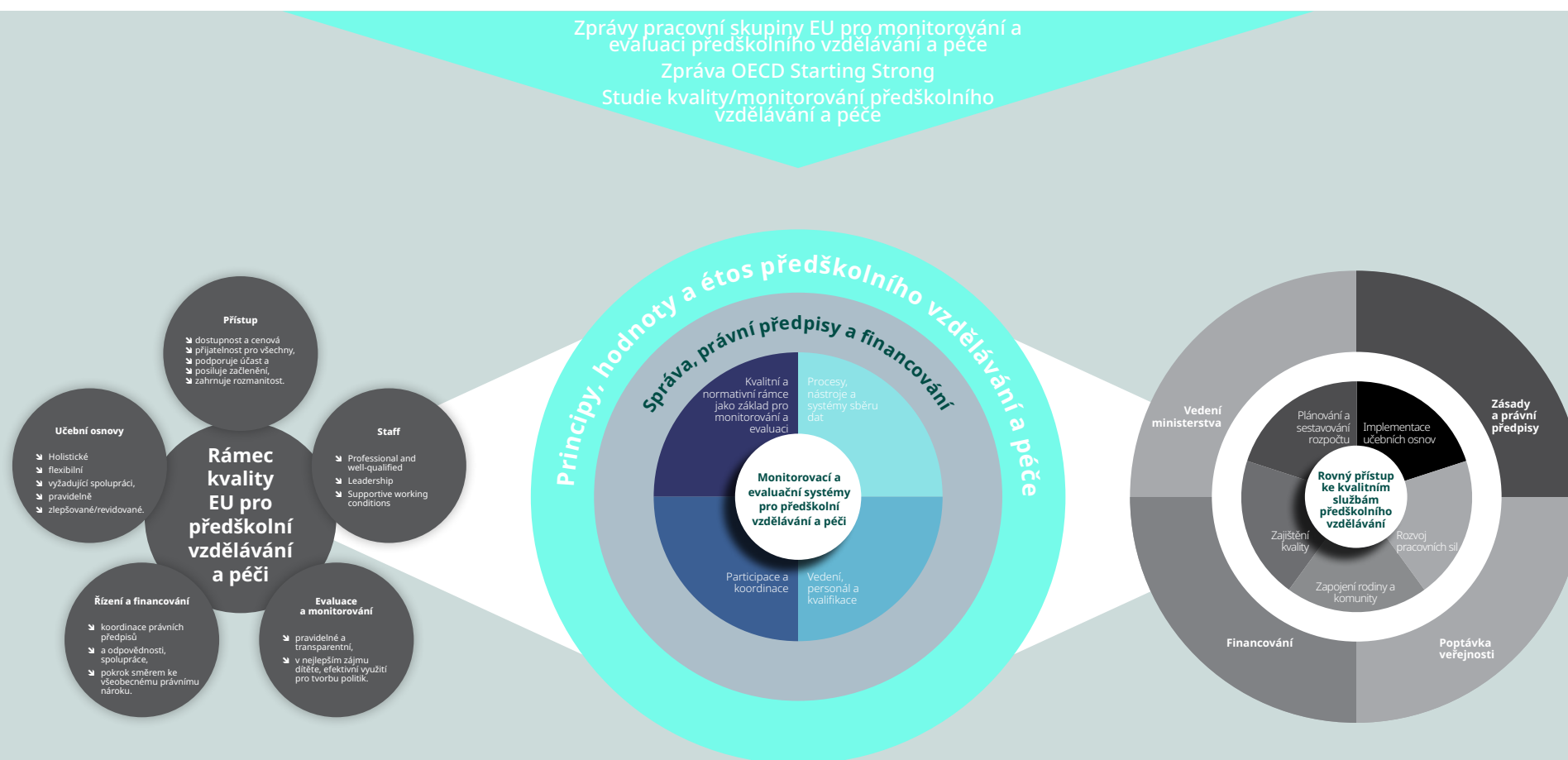
Složka	Popis
Principy, hodnoty a étos předškolního vzdělávání a péče	Historická, politická a společenská hodnota a vnímání předškolního vzdělávání a péče v dané zemi, ze které vyplývá právní základ, přístup k monitoringu a evaluaci a vlastní účel, za kterým je předškolní vzdělávání a péče nabízeno a hodnoceno.
Správa, právní předpisy a financování	Právní předpisy a opatření, která upravují poskytování služeb předškolního vzdělávání a péče, obecné kvalitativní faktory a jejich monitorování. Dále pak finanční toky a finanční odpovědnost a orgány/úřady odpovědné za poskytování předškolního vzdělávání a péče, zajišťování kvality a monitoring a evaluaci – a způsob vzájemné interakce těchto orgánů.
Kvalitativní a normativní rámce jako základ pro monitoring a evaluaci	Dokumenty, které utvářejí vizi a plán pro implementaci předškolního vzdělávání a péče a zajišťování kvality. Patří sem rámce kvality, kurikula a vzdělávací programy, rámce pro monitoring a evaluaci, standardy, programy/plány předškolního vzdělávání a péče atd. Může se jednat o samostatné dokumenty nebo o kapitoly jiných národních/regionálních/lokálních dokumentů nebo součást širších opatření či právních předpisů. Z této dokumentace vycházejí indikátory, podle nichž se měří a hodnotí kvalita.
Procesy, nástroje a systémy sběru dat	Přístupy používané ke shromažďování a ověřování dat, včetně rozlišení mezi nástroji a procesy pro strukturální data ve srovnání s daty o kvalitě procesů. Cyklus procesů monitoringu a evaluace, co se děje s daty, jak a kým jsou shromažďována, zpracovávána a používána a jak často tento cyklus probíhá u různých datových souborů nebo zařízení. Nástroje (dotazníky, formuláře, zpětná vazba, rozhovory atd.) používané pro sběr dat a hodnocení kvality – používané jak pro monitoring, tak pro evaluaci.
Vedení, personál a kvalifikace	Pracovníci/ce od národní úrovně až po úroveň jednotlivých zařízení a jejich role ve vztahu k zajišťování kvality předškolního vzdělávání a péče a k monitoringu a evaluaci. Situace a potřeby personálu týkající se úrovně odborné přípravy / kvalifikace, dostatečného počtu, podpory a případného překrývání/zdvojení rolí. Úloha vedení při zajišťování kvality, zejména na úrovni zařízení.
Participace a koordinace	Úrovně participace na procesu, zda je zapojení volitelné nebo povinné a zda zahrnuje učitele a učitelky, rodiče, děti nebo širší okruh zúčastněných osob. Jakým způsobem je participace vyžadována a řízena. Jakým způsobem probíhá koordinace mezi různými orgány a zapojenými osobami.

Tabulka 1: Popis jednotlivých složek monitoringu a evaluace předškolního vzdělávání a péče.

Zásady, podle kterých by měl být monitorovací a evaluační systém testován/posuzován
Právní základ – etické shromažďování, uchovávání a používání dat.
Zaměření na dítě – opatření v nejlepším zájmu dítěte.
Účinnost a efektivita – jak z hlediska nákladů, tak z hlediska lidských zdrojů a vhodnosti pro daný účel.
Zvyšování kvality – posilování systémů a služeb bez sankčních opatření.
Participativnost – opatření poskytují příležitost pro zapojení dětí, rodičů a dalších zúčastněných osob.
Transparentnost a důvěra – v souladu s GDPR nebo příslušnými zákony o ochraně osobních údajů.

Tabulka 2: Zásady monitorovacích a evaluačních systémů vhodných pro daný účel.

Tyto složky byly posouzeny výzkumnými pracovníky/cemi působícími v oblasti monitoringu a evaluace kvality předškolního vzdělávání a péče a rovněž Řídícím výborem projektu, aby bylo zajištěno, že budou odrážet potřeby a oblasti zájmu relevantní pro reformy v České republice. Rámec byl navržen tak, aby dále rozváděl obecné cíle a prohlášení o kvalitě vycházející z Rámce kvality EU pro předškolní vzdělávání a péči a rámce Build to Last organizace UNICEF a pomohl identifikovat a strukturovat oblasti reformy (EU, 2019, UNICEF, 2020).

Obr. 2: Rámec složek vychází z Rámce kvality EU pro předškolní vzdělávání a péči, z rámce „Build to Last“ organizace UNICEF a z pokynů organizace OECD pro kvalitu a monitorování předškolního vzdělávání a péče, jako i z klíčových zpráv a studií v této oblasti.

3. Případové studie

3.1 Finsko

3.1.1 Přehled – Principy, hodnoty a étos

Ve Finsku má předškolní vzdělávání a péče dlouhou historii, přičemž předškolní vzdělávání bylo do péče o malé děti zahrnuto již v 60. letech 19. století. Vzhledem k této dlouhé tradici existuje hluboce zakořeněná kultura oceňování předškolního vzdělávání a péče a jejich vnímání jako nezbytné investice. Předškolní vzdělávání a péče jsou rovněž považovány za klíčovou intervenci na podporu sociální soudržnosti. Všeobecné právo na předškolní vzdělávání a péči bylo v určité podobě uzákoněno již v roce 1990 a od té doby se rozsah tohoto práva rozšiřuje. Osobní svobody spolu se společenskou odpovědností a spolehlivostí představují pro finský vzdělávací systém zásadní hodnoty a děti se jim učí již od velmi raného věku; tyto hodnoty jsou rovněž základem pro systém monitorování a zvyšování kvality založený na důvěře. Předškolní vzdělávání a péče ve Finsku je velmi úzce zaměřená na děti, vychází z jejich zájmů, je založena na učení hrou, přičemž je v této zemi považována za nedílnou součást celoživotního vzdělávání (MoEC, 2023).

Děti od 9 měsíců věku mají zákonný nárok na předškolní vzdělávání a péči a pro děti od 6 let věku je předškolní program povinný. Předškolní vzdělávání a péče je ve Finsku většinově poskytována z veřejných či obecních zdrojů (76 %), ale existují také soukromé služby (18 %) a několik alternativních možností, jako jsou centra rodinné denní péče (dětské a rodičovské skupiny), která tvoří přibližně 6 % z celkové nabídky služeb. Předškolního vzdělávání a péče se účastní 90,9 % dětí ve věku od 3 let do zahájení povinné základní školní docházky. Podle údajů finského Ministerstva školství a kultury navštěvuje zařízení předškolního vzdělávání a péče nebo centrum rodinné denní péče 74 % dětí ve věku od 1 do 6 let a 98,5 % šestiletých dětí navštěvuje poslední předškolní rok před oficiálním nástupem do základní školy.

3.1.2 Správa, právní předpisy a financování

Za předškolní vzdělávání a péči ve Finsku je v posledních deseti letech odpovědné Ministerstvo školství a kultury. Finská národní agentura pro vzdělávání (*Finnish National Agency for Education*) plánuje a rozhoduje o národním kurikulu, na jehož základě se vytvářejí místní vzdělávací programy. Finské centrum pro hodnocení vzdělávání (*Finnish Education Evaluation Centre*, FINEEC) je také odpovědné za inspekce zařízení předškolního vzdělávání a péče na národní úrovni a za podporu organizátorů a poskytovatelů služeb předškolního vzdělávání a péče pomocí nástrojů a postupů sebehodnocení. Obce mají zákonnou povinnost poskytovat služby předškolního vzdělávání a péče podle místní potřeby. Regionální správní orgány a obce jsou na místní úrovni odpovědné také za udělování licencí, schvalování a monitorování služeb a zařízení předškolního vzdělávání a péče, včetně monitorování kvality poskytovaných služeb, kvality personálu a rozvoje dětí.

Předškolní vzdělávání a péče se ve Finsku řídí [zákonem o předškolním vzdělávání a péči](#), který je účinný od 1. září 2018. Zákon obsahuje ustanovení o nároku každého dítěte na předškolní vzdělávání a péči, cílech předškolního vzdělávání a péče, národním kurikulu, místních vzdělávacích programech a individuálních plánech předškolního vzdělávání a péče pro děti, prostředí předškolního vzdělávání a péče, zapojení dětí a rodičů, pracovních pozicích a kvalifikaci zaměstnanců, maximální velikosti skupiny, poměru počtu zaměstnanců a dětí, spolupráci odborníků z různých oblastí, evaluaci a shromažďování a uchovávání údajů.

Předškolní vzdělávání a péče jsou ve Finsku velmi dobře financovány. Na předškolní vzdělávání a péči je vyhrazena přibližně třetina státního rozpočtu na vzdělávání, přičemž roční výdaje činí 2,8 miliardy EUR (MoEC, 2023). Poplatky v obecních zařízeních předškolního vzdělávání a péče a v zařízeních denní rodinné péče upravuje zákon o poplatcích příjemců služeb předškolního vzdělávání a péče (1503/2016). Všechny děti mají zákonný nárok na dotované služby předškolního vzdělávání a péče poskytované obcí. Rodiny hradí poplatky podle svého příjmu. Poplatky v obecních zařízeních celodenního předškolního vzdělávání a péče se pohybují od 0 do 288 eur měsíčně, včetně stravy a učebních pomůcek. Rodiny s nízkými příjmy neplatí žádné poplatky. V soukromých zařízeních předškolního vzdělávání a péče jsou poplatky obvykle vyšší. Předškolní vzdělávání před nástupem do první třídy je ve Finsku poskytováno všem dětem zdarma (Eurydice, 2022).

Velká část odpovědnosti za kvalitu předškolního vzdělávání a péče leží na vedení jednotlivých zařízení a vyučujících. Ti mají na starosti vypracování a provádění vzdělávacích programů a plánů, průběžné zlepšování svých znalostí a dovedností, sledování vývoje v tomto odvětví, sebehodnocení a vzájemné hodnocení a usnadňování smysluplného zapojení dětí a jejich rodičů do tohoto procesu (FINEEC, 2018).

3.1.3 Kvalitativní a normativní rámce

Povinnosti a organizační struktura Finského centra pro hodnocení vzdělávání (FINEEC) jsou stanoveny v [zákoně](#) a [nařízení vlády č. 1317/2013](#). Vzhledem k tomu, že hlavní odpovědnost za kvalitu nesou poskytovatelé vzdělávání a vzdělávací instituce, poskytuje většina normativních rámců ve Finsku široce specifikované pokyny pro doplnění a implementaci podle uvážení konkrétního zařízení.

Za účelem podpory obcí a poskytovatelů při zajišťování a hodnocení kvality vypracovalo centrum FINEEC [Pokyny a doporučení pro hodnocení kvality předškolního vzdělávání a péče \(2018\)](#) (označované také jako Finský rámec kvality předškolního vzdělávání a péče) a [související rámec ukazatelů](#). Tento rámec stanovuje strukturální a procesní ukazatele kvality napříč jednotlivými oblastmi předškolního vzdělávání a péče a obsahuje ukazatele pro národní úroveň, místní úroveň a úroveň zařízení (FINEEC, 2018).

Finské kurikulum na národní úrovni je určeno pro děti ve věku do 5 let. V prvním roce povinné školní docházky, tj. v roce před nástupem do školy, se uplatňuje samostatné kurikulum. Kurikula jsou cíleně zaměřena na rozvoj průřezových kompetencí, které dítěti pomohou v dalších fázích vývoje a učení. V kurikulech je kladen důraz na zkoumání, experimentování a osobní zkušenost s různými materiály a věcmi. Kurikula předškolního vzdělávání a péče zahrnují pět oblastí vzdělávání: Bohatý svět jazyků, Různorodé formy vyjadřování, Já a naše komunita, Zkoumání a interakce s okolím a Rostu, pohybují se a rozvíjím se. Finská národní agentura pro vzdělávání (*Finnish National Agency for Education*) plánuje a rozhoduje o kurikulu na národní úrovni, na jejichž základě se vytvářejí místní vzdělávací programy.

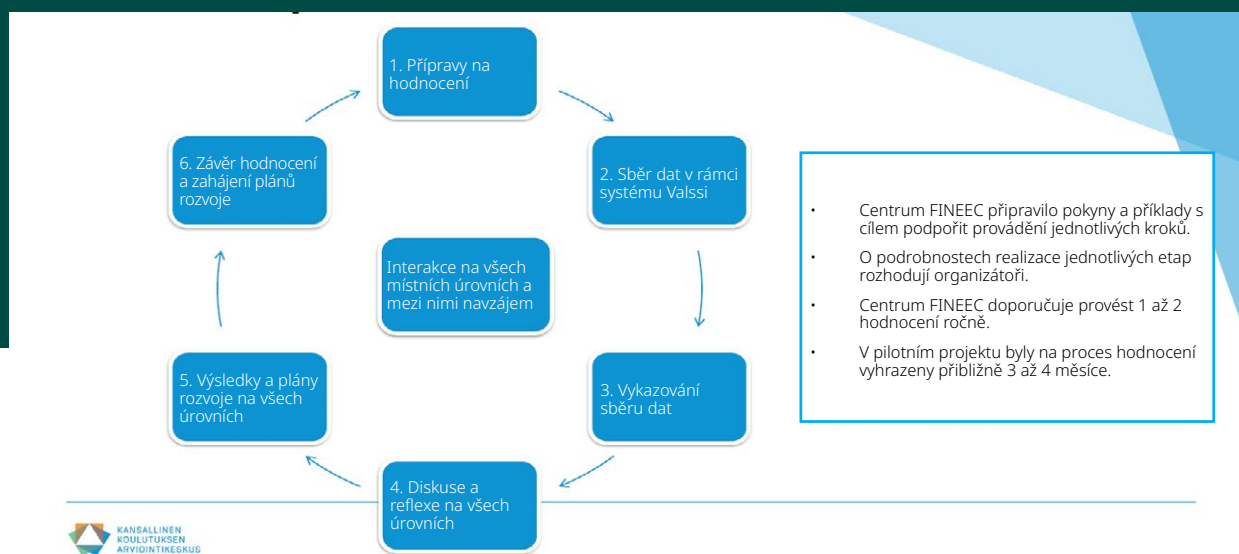
3.1.4 Procesy, nástroje a systémy sběru dat

Ve Finsku funguje řízení a kontrola služeb předškolního vzdělávání a péče prostřednictvím decentralizovaného modelu, v rámci kterého hrají klíčovou roli při zajišťování standardů kvality regionální správní orgány a obce. Tyto subjekty mají za úkol vydávat licence, schvalovat a monitorovat služby předškolního vzdělávání a péče, což zahrnuje různé aspekty, jako je kvalita služeb, odbornost personálu a rozvoj dětí. Obce provádějí přísné kontroly, aby zajistily dodržování minimálních standardů, které se týkají například poměru počtu pracovníků/nic k počtu dětí, hygienických a bezpečnostních předpisů, kvalifikace zaměstnanců, používání materiálů a dodržování kurikula. Kladou také zvláštní důraz na podporu efektivní týmové práce, komunikace a uplatňování národních pedagogických rámců (Eurydice, 2022; FINEEC, 2023; MoEC, 2023).

Za zajištění kvality jsou odpovědní především samotní poskytovatelé vzdělávání a instituce. Podle zákona jsou tito poskytovatelé povinni vyhodnocovat efektivitu svých služeb a podílet se na externích evaluacích. Postupy sebehodnocení se stanovují na místní úrovni. Zvláštní pozornost je věnována uspořádání činností a uplatňování pedagogických postupů podporovaných národním rámcem kvality. Individuální plán každého dítěte by měl být alespoň jednou ročně revidován ve spolupráci se zákonným zástupcem dítěte. Finské právní předpisy sice vyžadují zveřejňování klíčových výsledků hodnocení, konkrétní způsoby zveřejnění jsou však ponechány na uvážení poskytovatelů vzdělávacích služeb a jednotlivé výsledky nebo výstupy zařízení zveřejňovány nejsou, aby se zabránilo vytváření žebříčků výsledků.

Externí hodnocení kvality a dopadu služeb provádí převážně Finské centrum pro hodnocení vzdělávání (FINEEC). Stojí za zmínku, že Finsko neprovádí školní inspekce a standardizované hodnocení pedagogických pracovníků a pracovníc, ale spoléhá se na hodnocení vzorků studijních výsledků a tematické analýzy, které slouží jako podklad pro rozvoj vzdělávání a přijímání opatření v této oblasti. Cílem těchto hodnocení je podpořit učení, zajistit kvalitu a poskytnout údaje pro plánování a tvorbu politiky založené na datech.

Řízení a kontrolu služeb předškolního vzdělávání a péče vykonávají také regionální orgány státní správy (AVI), Národní kontrolní úřad pro oblast sociální péče a zdraví (Valvira) a příslušné obce, zejména v případě soukromých zařízení předškolního vzdělávání a péče. Pokyny a doporučení centra FINEEC pomáhají obcím a soukromým poskytovatelům služeb provádět systematické sebehodnocení, přičemž hodnocení kvality zahrnuje strukturální a procesní faktory na různých úrovních. Spolupráce s externími odborníky a relevantními stakeholdery zajišťuje neustálé zdokonalování a rozvoj evaluačních nástrojů, které podporují úsilí o zlepšování kvality předškolního vzdělávání a péče. Centrum FINEEC nedávno spustilo systém VALSSI, což je národní online systém hodnocení kvality a soubor doprovodných nástrojů pro sebehodnocení zařízení předškolního vzdělávání a péče. Poskytuje řídicí a podpůrný systém pro řízení kvality a vedení. Je navržen tak, aby podporoval informované rozhodování a participativní hodnocení, které umožňuje zařízením předškolního vzdělávání a péče reflektovat jejich silné a slabé stránky a oblasti, které vyžadují zlepšení. Systém VALSSI provádí zařízení a místní orgány cyklem evaluačního procesu:

Obr. 3: Proces hodnocení pomocí systému VALSSI na místní úrovni.

Systém VALSSI se skládá z různých sad nástrojů založených na Rámci kvality, které mohou využívat místní orgány, vedení zařízení i pracovníci a pracovnice předškolního vzdělávání a péče (Zdroj: FINEEC). Patří mezi ně nástroje ve formě dotazníků pro hodnocení **strukturních faktorů**, jako jsou:

1. Vedení v oblasti předškolního vzdělávání a péče
 - Pedagogické vedení a struktury vedení
2. Struktura personálu a zdroje vyhrazené pro předškolní vzdělávání a péči.
 - Školení zaměstnanců a rozvoj dalších kompetencí
3. Struktura služeb v oblasti předškolního vzdělávání a péče.
 - Inkluzivnost předškolního vzdělávání a péče,
 - Zásady pro podporu rozvoje a vzdělávání na místní úrovni,
 - Proces tvorby místních vzdělávacích programů,
 - Poradenství a konzultace pro rodiče týkající se předškolního vzdělávání a péče,
 - Poradenství, konzultace a kontrola v oblasti služeb předškolního vzdělávání a péče,
 - Struktury, které podporují zahájení předškolního vzdělávání a péče.
4. Řízení kvality organizátora
 - Struktury pro hodnocení a rozvoj předškolního vzdělávání a péče.

Dále pak nástroje pro hodnocení **procesních faktorů**, jako jsou:

1. Interakce
 - Citlivé interakce a způsoby vyjadřování
 - Vzájemné a jazykové interakce
 - Vzájemné interakce s vrstevníky, sounáležitost a atmosféra ve skupině
 - Interakce mezi zaměstnanci a multidisciplinární spolupráce
2. Dodržování kurikula
 - Pedagogické plánování, dokumentace, hodnocení a rozvoj
 - Hra
 - Tělesná výchova

- Různorodé formy vyjadřování
 - Vzdělávání v oblasti technologií
 - Matematické myšlení
 - Vzdělávání v oblasti životního prostředí a udržitelnosti
 - Mediální výchova, víceoborová gramotnost a digitální kompetence
3. **Vzdělávací prostředí**
 - Fyzické vzdělávací prostředí
 4. **Podpora učení, rozvoje a duševní pohody**
 - Základní činnosti
 - Vzdělávání v oblasti stravování
 - Podpora dětí
 5. **Spolupráce v oblasti vzdělávání: Interakce mezi pracovníky/cemi a zákonnými zástupci**
 6. **Zkušenosti dítěte: Podpora duševní pohody a zapojení dítěte.**

Cílem evaluace v oblasti předškolního vzdělávání a péče je podporovat předpoklady pro duševní pohodu, rozvoj a učení dětí namísto zaměření se čistě na výsledky učení. Odborníci na oblast předškolního vzdělávání a péče k tomuto účelu používají narativní a observační postupy a vedou záznamy o každém dítěti. Tento proces se nazývá pedagogická dokumentace a je základem pro vypracování individuálního plánu pro každé dítě. Děti jsou také úzce zapojeny do evaluačního procesu pomocí nástrojů a postupů pro zapojení dětí (FINEEC, 2018, FINEEC, 2023).

3.1.5 Vedení, personál a kvalifikace

Přestože se centrům předškolního vzdělávání a péče ve Finsku doporučuje přijmout model sdíleného vedení, kdy je odpovědnost za vedení rozdělena mezi různé zúčastněné osoby, včetně ředitelů a ředitelky center, vedoucích pedagogických pracovníků a samotných pedagogů, je silné a kvalifikované vedení ústředním prvkem poskytování kvalitního předškolního vzdělávání a péče ve Finsku. Vedoucí pracovníci a pracovnice mají velmi specifickou pracovní náplň a role, a Finsko proto zavádí rámec vedení pro předškolní vzdělávání a péči (Hujala & Alila, 2022; Hujala, et al., 2023). Interně řízené procesy kvality vyžadují také dostatečný počet vysoce kvalifikovaných pracovníků a pracovnic. V současné době čelí Finsko problémům s náborem a udržením dostatečného počtu zaměstnanců s požadovanou kvalifikací a spoléhá se na značný počet nedostatečně kvalifikovaných pracovníků, což z hlediska zajištění kvalitních služeb představuje potenciální riziko.

3.1.6 Participace a koordinace

Finský systém je vysoce participativní, a to jak ve vztahu mezi obcí a poskytovateli, tak v rámci zařízení či mezi zařízeními a dětmi a jejich rodinami. Tento přístup je zakotven v právních předpisech a je součástí finské kultury předškolního vzdělávání a péče. Rodiče jsou zapojeni do procesu plánování, realizace a evaluace, čímž je zajištěno, že je jejich hlas slyšet při utváření služeb předškolního vzdělávání a péče. Rodiče a děti jsou vybízeni k účasti různými způsoby, jako jsou rodičovské schůzky, průzkumy a otevřené komunikační kanály zřízené poskytovateli předškolního vzdělávání a péče (MoEC, 2023). Důraz je kladen na transparentnost, přičemž výsledky hodnocení, včetně zpětné vazby od rodičů a dětí, musí být zveřejněny.

3.2 Irsko

3.2.1 Přehled – Principy, hodnoty a étos

Irský sektor předškolního vzdělávání a péče prošel v posledních 5–7 letech řadou zajímavých a ambiciózních reforem zaměřených na kvalitu, dostupnost a přístup. Irský systém předškolního vzdělávání a péče tvoří převážně soukromé služby (99 % soukromých zařízení, z nichž 74 % je provozovaných za účelem výdělku a 26 % je provozováno jako nezisková, ale také neveřejná centra, která provozují komunitní organizace) a pro rodiny se stávají stále nákladnějšími a navíc se potýkají s problémy v oblasti kvality, například pokud jde o nábor a udržení kvalifikovaného personálu.

V Irsku začíná povinná školní docházka v šesti letech a účast na předškolním vzdělávání není povinná. Do základních škol však mohou být zapsány děti již od 4 let a v současné době většina dětí začíná školní docházku v 5 letech věku. Služby předškolního vzdělávání jsou v Irsku poskytovány převážně mimo formální vzdělávací systém, a to různými soukromými, komunitními a dobrovolnickými organizacemi pod různými názvy, jako jsou jesle, školky, předškolní skupiny, *naíonraí* (školky provozované v irském jazyce), dětské skupiny a služby denní péče (Eurydice, 2023).

Program předškolní péče a vzdělávání (*Early Childhood Care and Education*, ECCE) byl založen v roce 2010. Jedná se o univerzální iniciativu dvouletého předškolního vzdělávání, která je přístupná všem dětem ve stanovené věkové kategorii. Tento program nabízí dětem první strukturované vzdělávání před nástupem do základní školy. Aktivita v rámci tohoto programu probíhají tři hodiny denně, pět dní v týdnu, a to každý rok po dobu 38 týdnů od září do června. Do programu se mohou zapojit děti, které do 31. srpna dosáhnou věku 2 let a 8 měsíců a současně nedosáhnou věku 5 let a 6 měsíců před 30. červnem daného programového roku. Účast dětí v programu předškolního vzdělávání je 96 % (DECDIY, 2024).

Probíhající reformy vycházejí z přesvědčení, že předškolní vzdělávání a péče musí mít kořeny jak v raném vzdělávání, tak v péči. Kladou důraz na to, aby se na předškolní věk pohlíželo jako na nedílnou součást vzdělávacího systému a aby se podporovalo silné provázání s tímto systémem. Kromě toho jsou klíčovými aspekty těchto změn koordinace, spolupráce a smysluplné zapojení všech stakeholderů. Cílem těchto snah je posílit důvěru a vytvořit systém, který bude výhodný pro všechny stakeholdery (DECDIY, 2024).

3.2.2 Správa, právní předpisy a financování

Irsko přijalo celostátní vládní strategii pro malé děti, která je základem reforem a politiky předškolního vzdělávání a péče v Irsku. [Strategie First 5](#) (2018) (*Strategie prvních pěti let*) předpokládá integrované služby a holistickou podporu pro malé děti a jejich rodiny.

Za předškolní vzdělávání a péči jsou v Irsku odpovědná dvě ministerstva, která však velmi úzce spolupracují. Jedná se o Ministerstvo pro děti, rovnost, postižení, integraci a mládež (*Department of Children, Equality, Disability, Integration and Youth*, DCEDIY), které svůj mandát pod současným názvem vykonává od roku 2020, je odpovědné za řízení, dohled, rozvoj politiky, financování a implementaci předškolního vzdělávání a péče, včetně realizace univerzálního předškolního programu ECCE a Národního programu péče o děti, který rozděluje dotace na poskytování předškolního vzdělávání a péče mimo program ECCE.

Ministerstvo školství (*Department of Education*, DoE) umožňuje všem dětem starším 4 let nastoupit do základní školy. Kromě toho Ministerstvo školství financuje některé další specifické programy předškolního vzdělávání a péče, jako je program Early Start, který jakožto alternativa k předškolnímu programu ECCE nabízí jeden rok předškolního vzdělávání v rámci omezeného počtu škol v určitých znevýhodněných oblastech, kde děti čelí většímu riziku, že nebudou stačit svým vrstevníkům. Ministerstvo školství odpovídá za rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a péči Aistear a rovněž za kvalifikaci pedagogů pro předškolní vzdělávání a péči. Součástí Ministerstva školství je také integrovaný Inspektorát pro vzdělávání, který sdružuje specializované inspektory pro předškolní vzdělávání, kteří kontrolují prvky učení a vzdělávání v zařízeních předškolního vzdělávání a péče. Ministerstvo školství velmi úzce spolupracuje s Ministerstvem pro děti, rovnost, postižení, integraci a mládež, přičemž úředník odpovědný za předškolní vzdělávání a péči má fyzicky kanceláře na obou ministerstvech. V oblastech, za které mají ministerstva sdílenou odpovědnost, tak probíhá skutečně úzká spolupráce jak v každodenním provozu, tak při plánování a provádění reforem (OECD, 2021; Eurydice, 2023; DCEDIY, 2023, 2024).

Sektor předškolního vzdělávání a péče v Irsku je do značné míry centralizovaný a obce v něm nehrají žádnou roli, nicméně existují místní podpůrné systémy, včetně 30 výborů péče o děti zřízených v jednotlivých hrabstvích, které tvoří místní strukturu, ale spadají pod Ministerstvo pro děti, rovnost, postižení, integraci a mládež, a 7 dobrovolnických agentur působících v oblasti péče o děti. Tyto orgány zajišťují poskytovatelům předškolního vzdělávání a péče poradenství a podporu.

Irské Ministerstvo pro děti, rovnost, postižení, integraci a mládež také úzce spolupracuje s agenturou Pobal, což je státní agentura, která spravuje programy financování poskytovatelů předškolního vzdělávání a péče a poskytuje také některé programy na podporu kvality. V Irsku působí dva inspektoráty, které se zabývají předškolním vzděláváním. Prvním z nich je Inspektorát pro předškolní vzdělávání zřízený v rámci Agentury pro děti a rodinu Tusla (*Tusla the Child and Family Agency*). Jedná se o nezávislý regulační orgán pro služby předškolního vzdělávání. Inspektorát pro vzdělávání spadá pod Ministerstvo školství a jeho týmy zahrnují odborníky na předškolní vzdělávání. Jejich kontroly se zaměřují na dodržování rámcového vzdělávacího programu a kvalitativních rámců.

Ačkoli systém předškolního vzdělávání a péče spadá do soukromého sektoru, je stále více financován z veřejných zdrojů, přičemž od roku 2020 jde přibližně 60 % finančních prostředků systému předškolního vzdělávání a péče z veřejných zdrojů s tím, že podle odhadů ministerstev se tento podíl od té doby zvýšil po zavedení modelu Základní financování (*Core Funding*) v roce 2022. V současnosti probíhají reformy systému inspekcí a zajišťování kvality. Klíčovou součástí je zavedení nového modelu financování předškolního vzdělávání a péče. Tento model vychází z návrhu opatření nazvaného [Partnersství pro veřejné blaho](#) (*Partnership for the Public Good*), které doporučuje způsoby, jakými by bylo možné využít veřejné prostředky k účinnější podpoře soukromých poskytovatelů služeb a následně zvýšit kvalitu, dostupnost a zlepšit monitorování center.

Součástí nového modelu základního financování „[Core Funding](#)“ je univerzální fond a cílený program zaměřený na podporu znevýhodněných dětí. Toto základní financování není vázáno na docházku dětí, ale poskytuje dodatečné finanční prostředky přímo každému zařízení předškolního vzdělávání a péče, přičemž k získání financování je třeba splnit tyto požadavky:

- zrušení poplatků účtovaných rodičům,
- dodržování nových mzdových požadavků pro zaměstnance v tomto odvětví,
- vytvoření ročních akčních plánů kvality
- a poskytování většího množství údajů Ministerstvu pro děti, rovnost, postižení, integraci a mládež.

Nové základní financování je klíčovým mechanismem jak pro motivaci ke zvyšování kvality služeb, tak pro zlepšení dostupnosti informací a údajů, které mají ministerstva o daném centru k dispozici.

3.2.3 Kvalitativní a normativní rámce

Předškolní vzdělávání a péče v Irsku jsou upraveny [zákonem o péči o děti z roku 1991](#) a [předpisy z roku 2016](#) (společně s několika novelami z roku 2022 zjednodušujícími tyto předpisy). Ty jsou základem pro inspekce, které provádí agentura Tusla a které jsou zaměřené na dodržování předpisů (více než 30 druhů inspekcí včetně kontrol zaměřených na řízení, počet personálu, ochranu zdraví dětí, bezpečnostní opatření, interakce mezi dětmi a dospělými, požadavky na prostory, bezpečnost atd.).

Každodenní činnosti v zařízeních předškolního vzdělávání a péče se řídí dvěma hlavními dokumenty: *Aistear* a *Siolta*, *Aistear* je [Rámec učebních osnov pro předškolní vzdělávání](#), který v roce 2009 vydala Národní rada pro kurikulum a hodnocení (*National Council for Curriculum and Assessment, NCCA*), a *Siolta* je Rámec kvality předškolního vzdělávání a péče.

Rámec *Aistear* se vztahuje na děti od narození do 6 let věku a skládá se ze čtyř vzájemně propojených tematických okruhů nazvaných: Duševní pohoda, Identita a souvazečnost, Komunikace a Zkoumání a myšlení a poskytuje pokyny, jak by dospělí měli podporovat vývoj a učení dětí se zaměřením na tato témata. Tyto pokyny se zaměřují především na a) budování partnerství mezi rodiči a odborníky, b) učení a rozvoj prostřednictvím interakcí, c) učení a rozvoj prostřednictvím her a d) podporu učení a rozvoje prostřednictvím hodnocení.

Všechna zařízení předškolního vzdělávání a péče financovaná z veřejných prostředků musí fungovat v rámci národního kurikula, ačkoli toto kurikulum je flexibilní a navržené tak, aby zařízením umožňovalo vypracovat vlastní podrobnější vzdělávací programy a řídit se jimi. Děti navštěvující základní školy (včetně dětí ve věku 4 nebo 5 let) se řídí kurikulem pro základní školy, ale pedagogické přístupy popsané v rámci *Aistear* jsou v těchto zařízeních dodržovány i pro děti v tomto věku. Důsledné dodržování kurikula všemi zařízeními a odborníky však zůstává výzvou, zejména pokud jde o dosud neregulovaný sektor poskytovatelů předškolního vzdělávání a péče v domácím prostředí. Rámec *Aistear* je implementován společně s rámcem *Siolta*.

[Irský národní rámec kvality pro zajištění kvality předškolního vzdělávání, Siolta](#), byl přijat v roce 2006. Rámec *Siolta* je založen na datech a jeho cílem je podporovat kvalitu v celém odvětví předškolního vzdělávání a péče pro děti ve věku do 6 let. Rámec obsahuje řadu cílů: podporovat individuální profesní praxi a rozvoj, podporovat týmovou práci a rozvoj týmu, fungovat jako nástroj pro řízení, strategické plánování a rozvoj politiky, poskytovat společný základ pro interakce různorodého týmu odborníků, podporovat formální a neformální procesy hodnocení a zajistit společné porozumění významu předškolního vzdělávání a péče mezi dospělými, kteří zasahují do zkušeností malých dětí, včetně rodičů.

Irský rámec kvality obsahuje dvanáct (12) zásad kvality a šestnáct (16) národních standardů kvality, které převádějí vizi zásad kvality do praxe. Tyto standardy kvality se týkají práv dítěte, prostředí, rodičů a rodin, konzultací, interakcí, her, kurikula, plánování a hodnocení, zdraví a péče o dítě, organizace, odborné praxe, komunikace, přechodů, identifikace a sounáležitosti, právních předpisů a zapojení komunity. Každý standard je převeden na ukazatele kvality. Součástí rámce jsou také pokyny pro sebereflexi odborníků, aby mohli zhodnotit své postupy, silné stránky a případné oblasti, kde se mohou zlepšit. Rámec Síolta je v současné době revidován a aktualizován.

3.2.4 Procesy, nástroje a systémy sběru dat

Ministerstva mají řadu mechanismů, které jim umožňují dohlížet na podmínky kvality pro zařízení předškolního vzdělávání a péče a podporovat je, včetně kontrol dodržování předpisů, finančních kontrol dodržování smluvních podmínek ve vztahu k využití veřejných prostředků, aktivního zapojení stakeholderů do revize politiky a procesů hodnocení, výzkumu a shromažďování údajů. V současnosti probíhají reformy systému inspekcí a zajišťování kvality. Klíčovou součástí je zavedení nového modelu financování popsaného výše.

V Irsku se v souvislosti s inspekci a regulací předškolní péče používají jak strukturální, tak procesní mechanismy zajištění kvality. Pokud jde o strukturální dohled nad zajištěním kvality, každoročně jsou prováděny průzkumy služeb, které zahrnují otázky týkající se kvality, jako je kvalifikace zaměstnanců, pracovní podmínky a fluktuace. Tyto průzkumy jsou povinné pouze pro poskytovatele služeb, kteří čerpají veřejné prostředky, avšak celkově je míra odpovědi u všech služeb vysoká (86 %) (Ministerstvo pro děti, rovnost, postižení, integraci a mládež, 2024) a bude se nadále zvyšovat, protože vyplnění dotazníku je nyní povinné pro služby financované prostřednictvím systému základního financování (Core Funding). Ministerstvo rovněž shromažďuje údaje prostřednictvím programů veřejného financování, které zahrnují informace o dětech/rodinách, které využívají veřejné financování (např. informace o dětech se zdravotním postižením a výši příjmů rodin).

Registrační údaje se shromažďují také proto, aby se zajistilo splnění minimálních požadavků, jako je umístění a kapacita služeb. Všechny služby musí tyto registrační údaje poskytnout agentuře Tusla (agentuře pro děti a rodinu), která je nezávislým regulátorem/inspektorem pro předškolní vzdělávání a péči.

Pokud jde o kvalitu procesu, probíhají dva druhy kontrol. Agentura Tusla bude dle předpisů provádět neohlášené inspekce ve všech registrovaných zařízeních předškolního vzdělávání a péče. Na základě těchto návštěv vypracuje inspekční zprávu a umožní zařízením, aby se k ní vyjádřila a reagovala na ni. Zprávy jsou k dispozici online. V rámci současného modelu agentury Tusla se u každé služby provádí rutinní inspekce jednou za tři roky, avšak v případě, že se vyskytnou obavy, může agentura Tusla provádět inspekce služeb na základě rizik častěji. Agentura Tusla pravidelně připravuje shrnutí inspekcí, která slouží jako podklad pro Ministerstvo pro děti, rovnost, postižení, integraci a mládež pro tvorbu politiky.

Inspektorát pro vzdělávání provádí předem ohlášené inspekce, které se zaměřují na kontext učení, procesy podporující učení, zkušenosti dětí s učením a řízení a vedení služeb. Obvykle navštěvují zařízení každých 5 až 7 let, přičemž v případě, že zařízení vyžaduje přísnější kontrolu, jsou návštěvy častější. Tyto kontroly probíhají pouze v zařízeních financovaných z veřejných zdrojů. Jejich kontrolní zprávy jsou rovněž zpří-

stupně na internetu. Tyto kontroly hodnotí zařízení na stupnici kvality od stupně „vynikající“ až po stupeň „vyžaduje výrazné zlepšení“. Inspektorát pro vzdělávání dříve kontroloval pouze zařízení, která nabízela formální předškolní program pro děti od 3 do 5 let, ale nyní kontroluje také poskytovatele předškolního vzdělávání a péče pro děti už od narození. Oba inspektoráty rovněž vypracovávají souhrnné zprávy a dokumenty na podporu zvyšování kvality, které pomáhají zařízením, a pořádají webové semináře.

Probíhají také hodnocení na podporu kvality procesů, například hodnocení služeb rozvoje kvality, a využívají se nástroje sebehodnocení spojené s implementací rámců Aistear a Síolta. Irsko rovněž zefektivňuje a integruje své kontrolní a podpůrné struktury a procesy, posiluje pravomoci regulačních orgánů, pokud jde o reakci na přetrvávající nebo závažné porušování předpisů, a v současné době vyvíjí zdokonalený systém sebehodnocení služeb předškolního vzdělávání a péče jako součást balíčku pro zvýšení kvality.

3.2.5 Vedení, personál a kvalifikace

Irsko si uvědomuje, že kvalifikovaní a angažovaní pracovníci/ce hrají zásadní roli pro kvalitu služeb v odvětví, a proto vypracovalo strategii pro pracovní sílu nazvanou [Nurturing Skills](#) (*Rozvoj dovedností*), jejímž cílem je systematicky zlepšovat úroveň kvalifikace, možnosti kariérního růstu a nábor a udržení zaměstnanců v odvětví, neboť úroveň vzdělání a fluktuace pracovní síly jsou problémem. Strategie Nurturing Skills zahrnuje také závazky k posílení odborné přípravy a podpory vedoucích funkcí v zařízeních předškolního vzdělávání a péče, včetně ve vztahu k vedoucím pracovníkům/cím a pracovníkům/cím na pozicích v rámci modelu rozděleného vedení.

Irský model se rovněž opírá o kvalifikované inspektory agentury Tusla a Inspektorátu pro vzdělávání, kteří mají dobré znalosti o předškolním vzdělávání a péči a jsou schopni hodnotit zařízení a poskytovat jim poradenství. Pokud jde o další odborné znalosti a pomoc při zvyšování kvality, zařízení se spoléhají na výbory péče o děti jednotlivých hrabství, dobrovolnické agentury péče o děti a agenturu Pobal.

Je také důležité poznamenat, že za reformami a strategií „First 5“ stojí silné vedení ministerstev a odborných týmů na ministerstvech.

3.2.6 Participace a koordinace

Participace a koordinace na národní úrovni byly zásadní pro transformační reformy, které Irsko v současnosti provádí. Účast a zapojení stakeholderů rovněž pomohly zajistit, aby reformy byly prováděny v dobré víře a s důvěrou občanů.

Koordinace byla v průběhu let výrazně posílena a probíhající reformy směřují k dalšímu zefektivnění systémů. Participace pracovníků/nic předškolního vzdělávání a péče, rodičů a dětí na reformách i zajišťování kvality je zakotvena v národních dokumentech.

3.3 Litva

3.3.1 Přehled – Principy, hodnoty a étos

Předškolní vzdělávání a péče je v Litvě považováno za standardní součást vzdělávacího systému a většina dětí se ho účastní ještě před zahájením formálního vzdělávání. Na předškolní vzdělávání a péči je nahlíženo z pohledu vzdělávání a existuje vědomá snaha, aby nebylo vnímáno pouze jako péče o malé děti. Význam předškolního vzdělávání a péče je posilován litevskou vládou a Ministerstvem školství, vědy a sportu (*Ministry of Education, Science and Sport, MoESS*), které mu přikládají stále vyšší prioritu a do předškolního vzdělávání a péče investují značné prostředky. Míra zápisu do předškolního vzdělávání a péče je poměrně vysoká již od útlého věku: účastní se jich 73 % dvouletých, 89 % tříletých a 92 % pětiletých dětí (OECD, 2023). Litva označuje předškolní vzdělávání a péči o děti ve věku do 5 let jako předškolní vzdělávání a ve věku 5–6 let mohou děti začít navštěvovat zařízení preprimárního vzdělávání. Preprimární vzdělávání se pak stává povinným pro děti starší 6 let a od roku 2025 bude garantováno místo v zařízeních preprimárního vzdělávání pro děti ve věku od dvou let (Eurydice, 2023).

Předškolní zařízení obvykle fungují 10 hodin denně, a aby měla zařízení nárok na státní financování, nesmí nabízet služby pokrývající méně než 4 hodiny denně. Přibližně 96 % institucí patří obcím a 3 % jsou soukromé – zbývající instituce mají jinou vlastnickou strukturu, např. patří ústřední vládě.

3.3.2 Správa, právní předpisy a financování

Předškolní vzdělávání a péče spadá do působnosti Ministerstva školství, vědy a sportu. Zákon o vzdělávání ([Law on Education](#)) je klíčovým dokumentem upravujícím vzdělávací systém v Litvě. Ministerstvo stanovuje právní normy pro předškolní vzdělávání a péči a schvaluje pokyny k učebním osnovám. Ústřední vláda financuje předškolní vzdělávání a péči a společně s Národní agenturou pro vzdělávání (*National Agency for Education, NEA*) je celkově odpovědná za externí hodnocení. Národní agentura pro vzdělávání je rovněž odpovědná za provádění vzdělávací politiky, vypracování dalších pokynů a pedagogických dokumentů (např. pokynů k učebním osnovám) a rovněž shromažďuje údaje o žácích/kyních a učitelích/kách v zařízeních předškolního vzdělávání a péče.

Zařízení předškolního vzdělávání a péče jsou převážně vlastněna obcemi. Obce přidělují finanční prostředky na vybavení center a na vzdělávací potřeby, protože ústřední vláda financuje přibližně 80 % všech nákladů na vzdělávací potřeby. Mají na starost také hodnocení a posuzování kvality zařízení předškolního vzdělávání a péče a poskytují pedagogickou podporu. Jsou rovněž odpovědné za výběr vedoucích pracovníků/nic zařízení předškolního vzdělávání a péče. Zákon o vzdělávání rovněž stanoví, že za kvalitu vzdělávání odpovídá jeho poskytovatel.

Rodiče platí poplatek, který pokrývá stravu a některé vzdělávací materiály ve veřejných zařízeních předškolního vzdělávání a péče, který v průměru činí 50 eur měsíčně. Poplatky v soukromých zařízeních však bývají vyšší – 150 až 500 eur/měsíc.

3.3.3 Kvalitativní a normativní rámce

Mezi klíčové dokumenty regulující oblast preprimárního a předškolního vzdělávání v Litvě patří [Přehled kritérií pro osnovy předškolního vzdělávání \(*Outline of Criteria for Pre-School Education Curricula*\) \(2011\)](#) , který vymezuje hlavní požadované součásti kurikula předškolního vzdělávání a poskytovatelům vzdělávání zajišťuje pokyny k vypracování komplexních vzdělávacích programů, která splňují konkrétní kritéria. Dalšími rámcovými dokumenty jsou [Metodická doporučení pro předškolní vzdělávání \(*Preschool methodological recommendations*\)](#) a [Popis dosažených výsledků dětí předškolního věku \(*Description of the Achievements of Pre-school Age Children*\) \(2016\)](#). Tyto dokumenty jsou platné do 31. 8. 2025. [Pokyny pro učební osnovy pro předškolní vzdělávání \(*Preschool curriculum guidelines*\)](#) vstoupí v platnost 1. září 2025. Slouží jako příručka pro pedagogy předškolního vzdělávání a odborníky pracující s malými dětmi. Poskytují rámec vývojových úspěchů a hodnot, které děti obvykle získávají v období od narození do šesti let, a zdůrazňují význam individuálního učení a úlohu pedagogů při usnadňování pokroku dětí.

[Metodiky a nástroje hodnocení](#) vypracovává Národní agentura pro vzdělávání na základě právních rámců. Tyto metodiky se používají pro externí a interní hodnocení.

3.3.4 Procesy, nástroje a systémy sběru dat

Zlepšování kvality vzdělávání v Litvě probíhá prostřednictvím monitorování vzdělávání, sebehodnocení a externího hodnocení škol, testování, hodnocení pedagogických pracovníků/nic a podpůrných odborníků/íků a hodnocení výsledků vzdělávání dětí. Tyto procesy probíhají prostřednictvím konzultací, kdy vedení školy předkládá své komunitě a městské školské radě k posouzení výroční zprávu o činnosti.

Způsob hodnocení programů předškolního a preprimárního vzdělávání škol se řídí pečlivě vypracovaným souborem pravidel nazvaným [Popis postupů pro organizaci a provádění externího hodnocení kvality \(*Description of Procedures for Organizing and Executing External Quality Evaluation*\)](#). Tyto pokyny vysvětlují, jaké jsou dílčí úlohy osob zúčastněných v procesu hodnocení, včetně Národní agentury pro vzdělávání, školských úřadů, hodnotitelů a dalších osob.

Hlavním cílem tohoto hodnocení je neustále zlepšovat výsledky škol se zaměřením na to, co je pro děti nejlepší, a zajistit, aby předškolní a preprimární vzdělávání fungovalo efektivně. Proces se řídí klíčovými zásadami, jako je komplexní zkoumání celkového stavu, zohlednění konkrétní situace dané školy, spravedlivý přístup a spolupráce s cílem zlepšení kvality. Hodnocení se týká sedmi důležitých oblastí, jako je duševní pohoda dětí a to, jak jim škola pomáhá učit se a rozvíjet se. Jedná se o důkladný proces, který zahrnuje pečlivé plánování, kontrolu toho, jak se ve škole pracuje, sepisování zpráv a sdílení výsledků, aby všechny zúčastněné osoby pochopily, jakým způsobem je možné věci zlepšovat.

V tomto procesu se používají tři různé typy hodnocení. Prvním z nich je holistické hodnocení, které se zabývá celkovými výsledky školy ve všech oblastech. Dalším je hodnocení rizik, které se provádí v případě, že existují závažné obavy ohledně výsledků školy. A pak je tu tematické hodnocení, které se zaměřuje na konkrétní aspekty předškolního a preprimárního vzdělávání. Tato hodnocení pomáhají identifikovat silné stránky a oblasti, které je ve škole třeba zlepšit.

Pokud škola s výsledky hodnocení nesouhlasí, má možnost odvolat se a tyto případy posuzuje speciální skupina zvaná odvolací komise (**Appeals Commission**), aby se zajistilo, že je hodnocení spravedlivé. Celý proces hodnocení je hrazen vládou nebo může být zaplacen z rozpočtu obce (pokud obec potřebuje hodnocení, které nebylo plánováno na státní úrovni) a provádí se pravidelně, aby se zajistilo, že se školy budou neustále zlepšovat. A pokud dojde k mimořádným událostem nebo neobvyklým situacím, jako je pandemie, hodnocení může nadále probíhat v souladu s přijatými bezpečnostními opatřeními. Celkově je cílem spolupráce zajistit, aby se předškolní a školní vzdělávání stále zlepšovalo pro všechny stakeholdery.

Na celý proces externího hodnocení dohlíží Národní agentura pro vzdělávání. Mezi její povinnosti patří vypracovávání a schvalování pravidel a předpisů pro výběr hodnotitelů a postupů hodnocení, školení hodnotitelů, příprava harmonogramů hodnocení, zveřejňování hodnotících zpráv a shrnutí výsledků hodnocení pro veřejnost. Národní agentura pro vzdělávání má externí hodnotitele, které školí k provádění pozorování, rozhovorů se zúčastněnými osobami, sběru dat a přípravě externích hodnocení.

Školské úřady a státní i obecní orgány působí jako zřizovatelé škol a odpovídají za navrhování škol k hodnocení, doporučování termínů hodnocení, poskytování prostředků na zlepšení školy na základě výsledků hodnocení a každoroční analýzy výsledků hodnocení (Eurydice, 2023).

Litva rovněž vyvíjí úsilí o posílení svých datových systémů pro strukturální ukazatele. Litva má informační systém pro řízení vzdělávání (EMIS) zahrnující celý vzdělávací proces, počínaje předškolním vzděláváním (v Litvě je k dispozici pro děti již od narození). Pomocí systému EMIS shromažďují podrobné informace o zařízení, dítěti a pedagogických pracovnících v institucích. Údaje jsou agregovány na úrovni obcí, kde jsou také kontrolovány, a poté jsou sdíleny s Národní agenturou pro vzdělávání (NEA) a Ministerstvem školství, vědy a sportu (MoESS).

Kromě systému EMIS se v Litvě používá také interaktivní systém na úrovni zařízení, který se nazývá e-Deník (**e-Diary**). Každé zařízení předškolního vzdělávání musí používat tento systém, který slouží ke komunikaci s rodiči, sdílení informací o denním režimu a skupinových aktivitách a je platformou, kde mohou učitelé/ky a vedoucí pracovníci/ce zaznamenávat své plány a úvahy. V rámci systému elektronického deníku učitelé/ky vytvářejí „karty úspěchů dětí“, které jsou založeny na 18 oblastech kurikula a slouží jako místo pro zachycení a sledování pokroku a úspěchů dětí v těchto oblastech. Tyto informace nejsou dostupné na celostátní ani obecní úrovni (MoESS, 2024).

Před provedením externího hodnocení projdou skupiny hodnotitelů údaje ze systému EMIS a zařízení poskytnou některé vybrané údaje z elektronických deníků, které budou použity jako výchozí bod pro hodnocení. Školy mohou provádět vlastní interní hodnocení, které využívá [podobnou metodiku jako externí hodnocení](#). To jim pomáhá připravit se na externí hodnocení, ale také se učit na základě porovnání výsledků interního a externího hodnocení.

3.3.5 Vedení, personál a kvalifikace

Litva uplatňuje politiku rozděleného vedení v oblasti předškolního vzdělávání. Odborníci tvrdí, že tento přístup posiluje kvalitu implementace kurikula (Brandisauskiene et al., 2024). Litva má navíc vysoce kvalifikované a zkušené pracovníky/ice v oblasti předškolního vzdělávání a péče (OECD, 2017), což významně přispívá k procesní kvalitě.

3.3.6 Participace a koordinace

Právní a normativní rámce umožňují zapojení školních rad, učitelů/ek, zaměstnanců/kyň, rodičů/opatrovníků a žáků/kyň do procesu hodnocení prostřednictvím poskytování informací, usnadňování spolupráce s hodnotiteli, přezkoumávání návrhů hodnotících zpráv a provádění plánů na zlepšení na základě výsledků hodnocení. Výzkumy však naznačují, že učitelé a učitelky nejsou vždy ochotni nebo schopni umožnit smysluplné zapojení rodičů a že rodiče sami se mohou zdráhat účastnit se předškolního vzdělávání a péče (Brandisauskiene et al., 2024), což ovlivňuje výsledky tohoto práva na účast.

3.4 Nizozemsko

3.4.1 Přehled – Principy, hodnoty a étos

Přesvědčení o svobodě vzdělávání je v Nizozemsku hluboce zakořeněno, což dává poskytovatelům vzdělávání (včetně předškolního vzdělávání a péče) velký prostor pro to, aby do programů vnášeli svůj vlastní charakter a zásady vzdělávání. Předškolní vzdělávání a péče jsou v Nizozemsku vysoce ceněny a široce využívány a děti oficiálně vstupují do školského systému již ve 4 letech. Před dosažením věku 4 let jsou pro děti k dispozici veřejné i soukromé služby předškolního vzdělávání a péče, a od 6 týdnů věku mohou děti navštěvovat zařízení předškolního vzdělávání a péče. Od 4 let mají děti zákonné právo na vzdělání, které je poskytováno ve formálních školách, a od 5 let je vzdělání povinné. Před zahájením povinné školní docházky si rodiče mohou vybrat, zda chtějí využívat služby předškolního vzdělávání a péče a konkrétní služby. Program nazvaný „*voor- en vroegschoolse educatie*“ (VVE) je program předškolního vzdělávání nabízený jako dotované podpůrné opatření ve školách i v zařízeních denní péče, jehož cílem je předcházet znevýhodnění ve vzdělávání dětí, zejména dětí z rodin migrantů/uprchlíků, dětí z rodin s nízkým socioekonomickým postavením a s dalšími rizikovými faktory (Slot, 2018b). V Nizozemsku se předškolního vzdělávání a péče účastní 93,0 % dětí ve věku 3 let a více, což je nad průměrem EU (92,5 %) (EU, DGEAC, 2023).

3.4.2 Správa, právní předpisy a financování

Systém řízení předškolního vzdělávání a péče v Nizozemsku je rozdělen mezi několik úřadů a Ministerstvo sociálních věcí a zaměstnanosti (*Ministry of Social Affairs and Employment*, MoSAE) a Ministerstvo školství, kultury a vědy (*Ministry of Education, Culture and Science*, MoECS) mají společnou působnost v oblasti vzdělávání a péče o děti ve věku do 6 let. Ministerstvo sociálních věcí a zaměstnanosti je zodpovědné za stanovení předpisů a celkový dohled nad službami péče o děti, které nejsou součástí formálního školského systému. Ministerstvo školství je zodpovědné za financování a dohled nad programem VVE a za formální školský systém (Slot, 2018b).

Předškolní vzdělávání a péče jsou v Nizozemsku vysoce decentralizované a důležitou

roli v nich hrají obce. Obce jsou zodpovědné za kontrolu a koordinaci služeb pro malé děti a jejich rodiny. Odpovídají za přidělování finančních prostředků zařízením péče o děti nabízejícím služby v rámci programu VVE, zařízením předškolního vzdělávání a dalším programům pro děti v raném věku a odpovídají za dohled nad monitorín- gem a evaluací. Kromě toho obce provozují vedle soukromých zařízení také vlastní centra předškolního vzdělávání a péče, která poskytují služby péče o děti a předškolní vzdělávání přímo rodinám v dané komunitě.

Za sledování kvality předškolního vzdělávání společně odpovídají Obecní zdravotní služba (GGD) a Nizozemský Inspektorát pro vzdělávání. Obecní zdravotní služba pro- vádí kontroly všech zařízení předškolního vzdělávání a péče, zatímco Inspektorát pro vzdělávání dohlíží pouze na služby předškolního vzdělávání a péče, které nabízejí pro- gram VVE, a předškolní vzdělávání a péči v rámci škol, které jsou součástí formálního školského systému. Obecní zdravotní službu podporuje Sdružení pro veřejné zdraví a bezpečnost v Nizozemsku (GGD GHOR Netherlands), které je zastřešujícím orgá- nem, jenž se zasazuje o veřejné zdraví a bezpečnost a podporuje místní obecní zdra- votní služby při kontrolách a dohledu nad službami péče o malé děti a zajišťuje do- držování všech právních předpisů týkajících se kvality, zejména pedagogické kvality, minimální stability a požadavků na personál a bezpečnosti a ochrany zdraví. Tyto služby zahrnují školení, právní poradenství a další podporu s cílem zvýšit kvalitu in- spektorátu dohlížejícího na zařízení předškolního vzdělávání a péče.

Z hlediska financování jsou služby předškolního vzdělávání a péče pro děti před ná- stupem do školy zpoplatněny. Nizozemská vláda však poskytuje významnou finanční podporu na péči o děti prostřednictvím dávky známé jako *kinderopvangtoeslag*. Tato dávka pokrývá část nákladů na péči o děti a je stanovena na základě faktorů, jako je příjem rodiny, počet dětí v rodině a pracovní doba rodičů. Obce dostávají od Minister- stva školství roční rozpočet, který umožňuje poskytovat předškolní vzdělávání v obci. Rodiny s dětmi, které mají nárok na účast v programu VVE, dostávají také finanční pomoc na pokrytí nákladů spojených s programem.

Základní vzdělávání v Nizozemsku je plně hrazeno státem, a to včetně prvních dvou ročníků (ISCED 0) pro děti ve věku 4 a 5 let. Vzdělávání je bezplatné. Rodinám, které na to mají nárok, jsou k dispozici dotace na péči o děti financované z veřejných zdrojů, které jim umožňují kompenzovat náklady na služby péče o děti poskytované veřejný- mi i soukromými poskytovateli.

Údaje o zařízeních předškolního vzdělávání a péče shromažďují ministerstvo školství, ministerstvo sociálních věcí, inspektorát a obce.

3.4.3 Kvalitativní a normativní rámce

Mezi hlavní právní předpisy, kterými se v Nizozemsku řídí předškolní vzdělávání a péče, patří [zákon o péči o děti](#), který stanovuje kvalitu, financování a dohled nad předškolním vzděláváním a péčí mimo formální školský systém. Některé prvky kvality a péče jsou zakotveny také ve [vyhlášce o kvalitě agentur péče o děti, pečovateliů o děti a zařízení péče o děti](#) a v [rozhodnutí o kvalitě péče o děti](#). S cílem posílit kva- litu a konzistenci předškolního vzdělávání a péče byly v roce 2018 přijaty další dva zákony, a to [zákon o inovacích a kvalitě péče o děti](#) a [zákon o harmonizaci péče o děti a práci v dětských skupinách](#), a program VVE upravuje [vyhláška o základních podmínkách kvality předškolního vzdělávání](#). Mezi další relevantní předpisy patří [nařízení k zákonu o péči o děti](#), [nařízení o kvalitě agentur péče o děti, pečovateliů o](#)

[děti a zařízení péče o děti](#) a nařízení týkající se první pomoci v zařízeních péče o děti. Zákon o školské inspekci upravuje činnost inspektorátu, který dohlíží na program VVE a na předškolní vzdělávání a péči v rámci formálního systému vzdělávání.

Pro péči o děti platí ze zákona čtyři obecné cíle:

1. **Zajišťovat dítěti emocionální bezpečí.** Pracovníci/ice zařízení péče o děti projevují respekt k dítěti a jeho nezávislosti. Zároveň však stanovují hranice a poskytují dětem strukturu, aby se cítily bezpečně.
2. **Podpora osobních vlastností.** Zaměstnanci si s dětmi hrají, aby se rozvíjely jejich fyzické a mentální dovednosti, stejně tak jako jazykové a tvůrčí dovednosti. Tímto způsobem se děti učí fungovat samostatněji.
3. **Podpora sociálních vlastností.** Organizace vedou děti ke komunikaci s ostatními. Prostřednictvím hry si děti osvojují sociální znalosti a dovednosti, aby mohly samostatněji budovat vztahy s ostatními.
4. **Předávání norem a hodnot.** Centra péče o děti podporují děti v seznamování se s obecně uznávanými společenskými hodnotami a normami. Například jak se chovat k ostatním s úctou.

V Nizozemsku není stanoveno žádné rámcové kurikulum pro předškolní vzdělávání a péči, nicméně poskytovatelé péče o děti v Nizozemsku jsou povinni vytvářet zásady rozvoje a vzdělávání dětí ve spolupráci s rodičovskými výbory. Tyto zásady popisují přístupy k interakci s dětmi a péči o ně a zabývají se aspekty, jako je velikost skupiny, věkové rozdělení, emocionální bezpečnost, sociální rozvoj, dodržování pravidel, venkovní aktivity a podpora poskytovaná odborníkům v oblasti péče o děti. Na provádění těchto zásad dohlížejí různé iniciativy v zemi, které zajišťují dodržování pokynů a podporují komplexní rozvoj dětí. Aby mohly být financovány z iniciativy VVE, programy musí strukturovaným a uceleným způsobem stimulovat rozvoj v oblasti jazyka, počítání, motoriky a sociálně-emočního vývoje. Programy VVE se liší rozsahem a prováděním a mohou být poskytovány v domácnosti nebo v zařízení. Programy VVE se mohou zaměřit na konkrétní vývojové oblasti, jako je jazyk, nebo mohou nabízet širší podporu s aktivním zapojením rodičů. Nejpoužívanější jsou programy Piramide a Kaleidoscoop.

Kontroly služeb předškolního vzdělávání a péče, které nejsou poskytovány ve školách, jsou stanoveny zákonem a provádí je Ministerstvo sociálních věcí a práce. Obecní zdravotní služba je využívá při svých návštěvách. Kontroly programů VVE a předškolního vzdělávání ve školách využívají jako vodítko inspekční rámce. Inspekční rámce z roku 2021 v Nizozemsku popisují přístupy a kritéria hodnocení, které inspektorát používá k hodnocení kvality ve vzdělávání. Každé odvětví vzdělávání má svůj vlastní inspekční rámec, který je přizpůsoben odvětvovým právním předpisům. Tyto rámce obsahují kritéria hodnocení pro úroveň systému, řídicího orgánu a školy a také podrobnosti o kontrolním přístupu.

[Inspekční rámec pro základní vzdělávání](#) zahrnuje i dohled nad předškolním vzděláváním. Oblasti a standardy kvality jsou uvedeny níže:

OBLASTI A STANDARDY KVALITY, ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, ÚROVEŇ ŠKOLY	
PROCES VÝUKY A UČENÍ (TLP)	
TLP0	Základní dovednosti
TLP1	Učební osnovy
TLP2	Sledování výsledků žáků a jejich podpora
TLP3	Strategie výuky
TLP4	Plánování doby výuky
TLP6	Ukončení základního vzdělání
BEZPEČNÉ PROSTŘEDÍ A ATMOSFÉRA (SE)	
SE1	Bezpečnost a ochrana zdraví
SE2	Atmosféra ve škole
VÝSLEDKY UČENÍ (LO)	
LO1	Výsledky
LO2	Společenské a občanské dovednosti
ŘÍZENÍ, ZAJIŠTĚNÍ KVALITY A AMBICE (MQA)	
MQA1	Vize, ambice a cíle
MQA2	Implementace a kultura kvality
MQA3	Hodnocení, odpovědnost a dialog

Obr. 4: Oblasti a standardy kvality pro základní vzdělávání (včetně předškolního vzdělávání a péče ve školách).

Pro každou oblast jsou popsány základní standardy kvality, další ambice a zákonné požadavky. Za účelem zjednodušení procesů byl vypracován [mezivládní inspekční rámec](#).

3.3.4 Procesy, nástroje a systémy sběru dat

Kontrola a řízení center předškolního vzdělávání a péče se liší podle toho, zda nabízejí služby v rámci programu VVE, či nikoli. V Nizozemsku je za monitorování kvality programu VVE odpovědná Obecní zdravotní služba (GGD) a Inspektorát pro vzdělávání. Obecní zdravotní služba je také odpovědná za dohled nad obecnou péčí o děti (nad rámec programu VVE). To zahrnuje kontrolu následujících skutečností:

- Velikost skupiny a počet dětí na jednoho pedagogického pracovníka.
- Školení pedagogických pracovníků
- Bezpečnost a zdraví dětí
- Ubytování a vybavení
- Pedagogické směrnice a pravidla
- Pedagogická praxe
- Zapojení a participace rodičů
- Osvědčení o dobrém chování
- Registr osob pro účely péče o děti
- Kontaktní jazyk
- Postup vyřizování stížností
- A u dotovaných zařízení zahrnutých v programu VVE se kontroluje provádění programu VVE a požadavky na pracovníky.

Na dotovaná zařízení zahrnutá v programu VVE, ať už jsou součástí školy nebo jiného zařízení péče o děti, dohlíží nizozemský Inspektorát pro vzdělávání. Inspektorát provádí hodnocení, při kterém posuzuje jak dodržování právních předpisů, tak efektivitu vzdělávání. Kontrola vzdělávání se provádí v průměru jednou za čtyři roky, případně častěji v případě potřeby nebo existují-li určité obavy. Tyto kontroly se vztahují na veřejná i soukromá zařízení a vzhledem k tomu, že oba druhy zařízení jsou dotovány obcemi, jsou povinna provedení kontroly umožnit.

Proces hodnocení zahrnuje několik klíčových prvků. Za prvé Inspektorát dohlíží na obce, aby se ujistil, že existují dohody o řešení znevýhodnění ve vzdělávání a o podpoře rovných příležitostí pro všechny děti. V těchto zařízeních probíhají ohlášené kontroly, při nichž Inspektorát hodnotí dodržování základních požadavků na kvalitu předškolního vzdělávání v souladu s Inspekčním rámcem. Faktory kvality zahrnují prvky, jako je dodržování učebních osnov, interakce mezi dětmi a pracovníky/cemi, zapojení rodičů a celková efektivita programu. Zařízení, která faktory kvality splňují nebo překračují, jsou klasifikována jako „dobrá“ nebo „uspokojivá“, zatímco zařízení, která tyto faktory nesplňují jsou hodnocena jako „je zde prostor pro zlepšení“. Jsou k dispozici i nástroje pro sebehodnocení učitelů/ek, ty však nejsou povinné. Pokud si to ale určité zařízení přeje, může během kontroly poskytnout informace z těchto nástrojů.

Inspektorát pro vzdělávání vypracuje zprávu z kontroly, ke které se zařízení může vyjádřit a poskytnout k ní zpětnou vazbu. Zpráva je následně zpřístupněna online. Je-li nezbytná podpora, spolupracuje Inspektorát s obcemi na základě Inspekčního rámce, aby jim pomohl daná opatření provést. Inspektorát podporuje fungování na základě tzv. cyklu kvality (plán, realizace, kontrola, náprava). Nedostatky nebo problémy, se kterými se jednotlivé obce potýkají, se mohou značně lišit, ale často zde vidíme i mnoho podobností. Inspektorát nabádá obce, aby se navzájem učitely ze svých zkušeností, a to aktivním sdílením informací a sdružováním obcí při řešení konkrétních problémů. Úroveň a druh podpory, která se zařízením od obcí dostává, se v jednotlivých provinciích výrazně liší (van de Kuilen et al., 2023).

Na základě provedených kontrol Obecní zdravotní služba také vypracuje zprávu, kterou předloží vlastníkům zařízení. Vlastníci na ni mohou reagovat a následně o ni diskutovat. Obce pak jednotlivé zprávy vyhodnocují, přidávají k nim svá stanoviska a podle potřeby uplatňují sankce nebo upravují svá opatření. Neexistuje žádná hodnotící škála; organizace jsou buď považovány za vyhovující standardům („dobré“), nebo nikoli. Zprávy o kontrolách jsou každoročně zveřejňovány online a časové intervaly, ve kterých jsou zpracovávány, se upravují na základě předchozích zjištění. V případě jakýchkoli problémů se přistoupí k rozsáhlejší kontrolám, které se zaměřují na konkrétní oblasti, jež vyžadují další přezkum.

Pokud jde o strukturální údaje, Inspektorát každoročně zasílá obcím dotazník, který shromažďuje údaje o zápisu, počtu dostupných míst, demografických údajích o dětech atd. Kromě toho Inspektorát vydává národní zprávu, která hodnotí plnění kontrolní úlohy ze strany obcí. Údaje jednotlivých subjektů o předškolním vzdělávání a péči jsou konsolidovány na úrovni obcí. Na úrovni státu však zůstávají roztržštěné.

Pro dlouhodobější hodnocení na vyšších úrovních nechává nizozemské Ministerstvo sociálních věcí a zaměstnanosti každoročně prověřit kvalitu péče o děti a každé tři roky vydává příslušnou zprávu. Ministerstvo školství a Inspektorát provádějí studie a hodnocení vzdělávání v širokém slova smyslu, včetně hodnocení programu VVE, aby posoudily kvalitu a dopad vzdělávání a informovaly o přijatých opatřeních. Tato

[zpráva o monitorování kvality](#) se zaměřuje na organizace zabývající se péčí o děti obecně, nikoli pouze na organizace poskytující předškolní vzdělávání.

3.3.5 Vedení, personál a kvalifikace

Inspektoři předškolního vzdělávání působící na Inspektorátu pro vzdělávání obvykle pocházejí z prostředí základního vzdělávání a absolvují stáž nebo praxi, aby se podrobněji seznámili se systémem základního vzdělávání. Následně absolvují dodatečné školení pod vedením zkušených inspektorů zaměřené na předškolní vzdělávání. Díky těmto školením jsou schopni vyhodnotit vzdělávací plány a posoudit efektivitu programů, které sami vytvořili.

Inspektoři Obecní zdravotní služby mají různou úroveň vzdělání, včetně vzdělání v oblasti péče o děti, pedagogiky, sociálních věd, práva a zdravotnictví. Před nástupem do zaměstnání v místní samosprávě absolvují sedmidenní školení. Vzhledem k tomu, že se setkávají s celou řadou různých situací, je od nich vyžadována přizpůsobivost a široká škála dovedností.

V Nizozemsku se vzdělávací systém opírá o dobře vyškolené pedagogy, kteří mají hluboké znalosti o kvalitě a jsou schopni vytvářet a realizovat vhodné vzdělávací programy. Při stanovení vize, poslání a hodnot nizozemských zařízení předškolního vzdělávání a péče hraje klíčovou roli jejich vedení. Ředitelé/ky a pedagogičtí vedoucí zařízení jsou zodpovědní za vytváření pozitivního a inkluzivního prostředí, kde se děti cítí bezpečně, dostává se jim podpory a jsou povzbuzovány k učení a růstu. Silné vedení podporuje kulturu neustálého zlepšování a profesního rozvoje.

3.3.6 Participace a koordinace

[Zákon o participaci](#) posiluje roli zaměstnanců, rodičů a žáků/yň při participaci ve vzdělávacích institucích. Rodiče jsou považováni za partnery ve vzdělávání svých dětí a jsou povzbuzováni k aktivní spolupráci se předškolního vzdělávání a péče prostřednictvím pravidelné komunikace, zapojení do rozhodovacích procesů a účasti na aktivitách a akcích. Společným úsilím byla vytvořena pravidla, která se zaměřují na zapojení rodičů. Díky zpětné vazbě a podnětům od rodičů mohou služby předškolního vzdělávání a péče reagovat na různé potřeby a preference jednotlivých rodin. K tomu přispívá jak průběžné zapojování rodičů do procesu, tak mechanismus stížností. Nicméně se ukazuje, že aby byli učitelky a učitelé schopni lépe a smysluplně zapojit rodiče do monitorování předškolního vzdělávání a péče, a tím pomoci zlepšit kvalitu vzdělávání, potřebují rozsáhlejší odbornou přípravu a podporu (Duursma, 2019).

Zařízení předškolního vzdělávání a péče také často spolupracují s externími subjekty, jako jsou zdravotníci, sociální služby a odborníci na vzdělávání, aby dětem a rodinám poskytli komplexní podporu. Mezioborová partnerství zvyšují účinnost intervencí, podporují včasnou identifikaci a intervenci a usnadňují hladký přechod mezi zařízeními předškolního vzdělávání a péče a dalšími službami.

3.5 Norsko

3.5.1 Přehled – Principy, hodnoty a étos

Norský systém předškolního vzdělávání a péče vychází ze zásady, že předškolní vzdělávání a péče je univerzálním veřejným statkem a nezbytnou součástí vzdělávání a rozvoje člověka. Předškolní vzdělávání a péče nabízené v mateřských školách (Barnehaager) je založeno na hře, zaměřeno na dítě a má vysokou společenskou hodnotu. Mateřské školy jsou určeny pro děti ve věku 0-5 let a nabízejí rozsáhlé předškolní vzdělávání a péči. Podle údajů norského statistického úřadu Statistics Norway z roku 2022 je míra účasti u dětí ve věku 1–5 let 93 % a u dětí ve věku 3–5 let 97 %, přičemž účast je poměrně rovnoměrně rozdělena mezi veřejná a soukromá zařízení s tím, že 47 % zařízení je veřejných a 53 % soukromých (MoER / norský statistický úřad Statistics Norway, 2022).

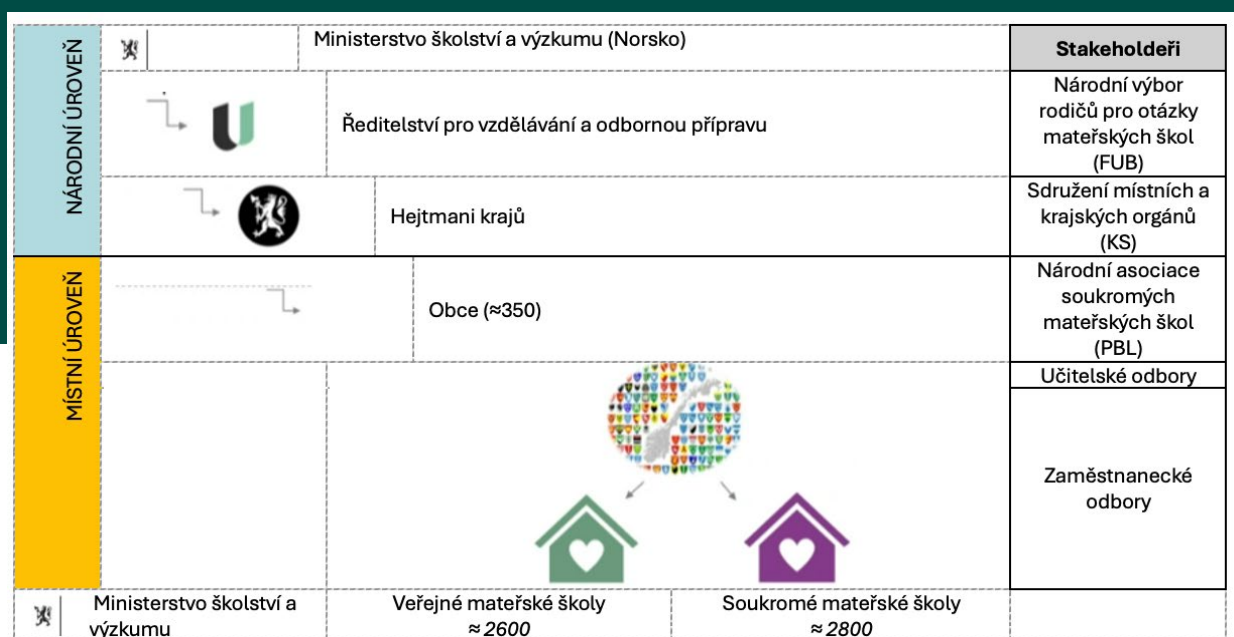
V Norsku má každé dítě starší jednoho roku nárok na místo v mateřské škole. Obce musí zajistit dostatek dotovaných míst pro všechny děti, ale ačkoli jsou místa ze zákona nároková, předškolní vzdělávání a péče není bezplatná. Služby jsou však dotované a od 1. ledna 2024 je stanoven strop poplatků ve výši 3 000 NOK na dítě a měsíc (256,40 EUR od března 2024) a od 1. srpna 2024 ve výši 2 000 NOK na dítě a měsíc, které platí pro veřejná i soukromá zařízení. Existují také regulované slevy pro děti ze stejné domácnosti a od dvou let věku mají děti z domácností s nízkými příjmy nárok na 20 hodin předškolního vzdělávání a péče týdně zdarma. Obce mohou podle vlastního uvážení zavést i další slevy nebo režimy podpory.

Pokud jde o hodnoty, ze kterých vychází monitoring a evaluace, v Norsku se klade důraz na hodnocení samotné pedagogické praxe, nikoliv dětí jako takových, a pokud jde o poskytování zpětné vazby o výsledcích dětí v předškolním vzdělávání a péči, prioritou je jejich duševní pohoda před jakýmkoliv bodovým hodnocením výsledků (Urban et al. 2023). V norských politických dokumentech a právních předpisech se stále více pozornosti věnuje zvyšování kvality předškolního vzdělávání a péče (Furenes et al., 2023).

3.5.2 Správa, právní předpisy a financování

Norsko má jednotný, ale výrazně decentralizovaný systém předškolního vzdělávání a péče. Předškolní vzdělávání a péče je v gesci Ministerstva školství a výzkumu (Ministry of Education and Research, MoER), ale klíčovou roli ve financování a poskytování služeb předškolního vzdělávání a péče a při dohledu nad nimi hrají obce. V rámci norského Ministerstva školství a výzkumu je za provádění politik a podporu rozvoje mateřských škol odpovědné norské Ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu. Na implementaci národních politik v oblasti vzdělávání na místní úrovni, včetně předškolního vzdělávání a péče, dohlíží devatenáct hejtmanů krajů, kteří také poskytují podporu a poradenství obcím. Hejtman kraje dohlíží na činnost obcí a slouží jako odvolací správní orgán pro celou řadu rozhodnutí přijatých na úrovni obcí. Ve zvláštních případech může hejtman kraje ověřit, zda jsou jednotlivé mateřské školy provozovány v souladu s tímto statutem a souvisejícími předpisy.

Obrázek č. 5: Struktura norského sektoru předškolního vzdělávání a péče (Zdroj: MoER)

Předškolní vzdělávání a péči v Norsku upravuje [zákon o mateřských školách z roku 2006](#) ve znění pozdějších předpisů (starší verze v angličtině je k dispozici zde: [Zákon o mateřských školách z roku 2006, v novelizovaném znění z roku 2018](#)). Tento zákon obsahuje [Rámcový plán pro mateřské školy \(2017\)](#), který upravuje činnost mateřských škol a také slouží jako rámec pro zajištění kvality na úrovni zařízení.

[Strategie „Mateřské školy pro novou éru“ do roku 2030](#) se zaměřuje na zajištění kvality a konstatuje, že v norských mateřských školách je stále prostor pro zlepšení kvality, zejména kvality procesů. Strategie vyzývá ke „**komplexnímu přezkoumání toho, jakou podporu sektor mateřských škol potřebuje pro zvýšení kvality**“, a také k vytvoření dalších dobrovolných nástrojů a opatření na podporu mateřských škol při zajišťování kvality. Zároveň však zdůrazňuje, že tyto nástroje a opatření nesmí být příliš komplikované nebo byrokraticky složité (MoER, 2023).

Co se týče financování, veřejné i soukromé instituce jsou financovány státem, a to ve stejné výši. Jak již bylo zmíněno výše, jsou stanoveny stropy poplatků a existují dotace na snížení poplatků, které zajišťují, že poplatek za dítě v mateřské škole nepřesáhne 6 % příjmu domácnosti. Finanční prostředky pro mateřské školy pocházejí především z obecních prostředků, které pokrývají přibližně 85 % financování. Veřejné mateřské školy, na které dohlíží, financují obce přímo a soukromým mateřským školám ve své působnosti poskytují dotace. Dotace jsou založeny na sazbě na dítě, kterou vypočítává obec na základě průměrných provozních nákladů v rámci dané obce (Eurydice, 2023).

V roce 2006 přešel mandát v oblasti předškolního vzdělávání a péče z Ministerstva pro rodinu na Ministerstvo školství a výzkumu. Ministerstvo školství a výzkumu má celkový mandát k zajišťování kvality, nicméně tato funkce je decentralizována a vykonávají ji obce, které jsou odpovědné za dohled nad kvalitou a podporu zvyšování kvality svých vlastních zařízení a veřejných poskytovatelů ve své působnosti. Kontroly vycházejí z normativního a právního rámce stanoveného ministerstvem.

Implementační agenturou norského Ministerstva školství a výzkumu je Ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu (UDIR), které je odpovědné za rozvoj znalostní základny a poradenských zdrojů na podporu činnosti mateřských škol a využívání Rámcového plánu. Ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu vypracovalo systém zajišťování kvality předškolního vzdělávání a péče a připravilo podpůrnou dokumentaci a nástroje (2012–2018). Tento systém je nyní předmětem revize. Ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu rovněž provádí hodnocení tohoto sektoru a shromažďuje údaje a statistiky o mateřských školách.

Za kontrolu nad řízením a rozvojem soukromých i obecních institucí jsou odpovědné obce, které zajišťují, aby tyto instituce byly v souladu s Rámcovým plánem a zákonem o mateřských školách. Obce jsou přímo odpovědné za úroveň kvality zařízení, na které dohlíží.

Role vlastníků, vedení a zaměstnanců mateřských škol jsou rovněž vymezené zákonem. Vlastník mateřské školy je ze zákona odpovědný za kvalitu poskytovaných služeb (zákon o mateřských školách, článek 7). Ředitel/ka školy odpovídá za to, že pedagogické postupy jsou v souladu se zákonem o mateřských školách a [Rámcovým plánem](#) (nařízení k zákonu o mateřských školách, článek 2, kapitola 2 Role a odpovědnosti). Ředitel školy dohlíží na plánování, dokumentaci, hodnocení a rozvoj obsahu a výukových přístupů v mateřské škole. Musí tak činit v úzké spolupráci se všemi zaměstnanci zařízení. Vedoucí pedagogický pracovník/nice zavádí a monitoruje pedagogické postupy uplatňované v mateřské škole a dohlíží na realizaci Rámcového plánu v rámci skupiny nebo oblasti, za kterou odpovídá.

3.5.3 Kvalitativní a normativní rámce

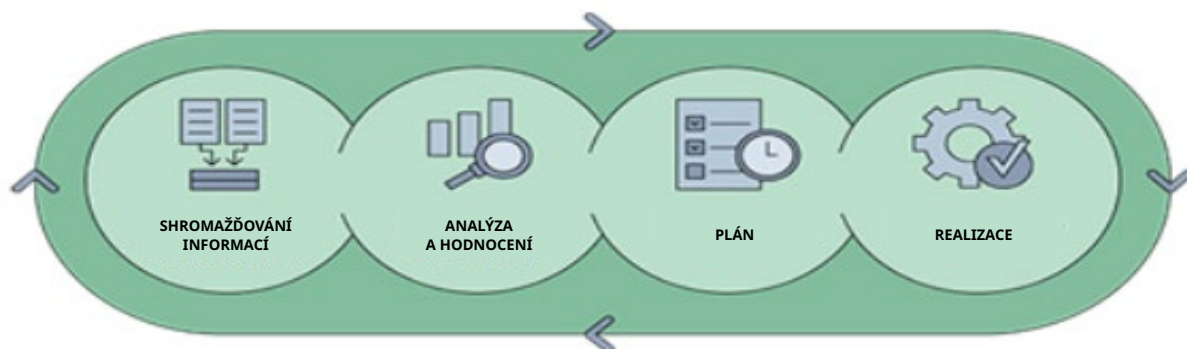
V Norsku je základním předpisem pro procesy monitorování kvality zákon o mateřských školách a jeho novely a Rámcový plán pro mateřské školy. Zákon stanoví role a odpovědnosti za dohled nad kvalitou a nařídí uplatňování Rámcového plánu.

Rámcový plán pro mateřské školy poskytuje zařízením a jejich vedení závazný rámec pro plánování, realizaci a hodnocení činností v zařízeních. Vedení zařízení je povinno hodnotit kvalitu programů předškolního vzdělávání a péče a zajistit, aby byly v souladu s národními předpisy. Rámcový plán stanoví hodnoty, procesy a vzdělávací oblasti, které jsou však dostatečně široce specifikované a umožňují další rozvoj a rozpracování ze strany samotných mateřských škol. Rámcový plán předpokládá vysokou úroveň vzdělání a dovedností v zařízení, kde má být použit a uplatněn. Plán uvádí, že za účelem zajištění kvality je vyžadováno pravidelné plánování, hodnocení, pozorování, vedení záznamů a zvažování situace. Tyto činnosti se provádí na úrovni jednotlivých skupin dětí i celé mateřské školy a měly by zkoumat jak duševní pohodu a pokrok jednotlivých dětí, tak celkovou kvalitu služeb nabízených v daném zařízení (UDIR, 2017). Rámcový plán i zákon rovněž podporují aktivní účast dětí v tomto procesu. Norské předpisy o předškolním vzdělávání a péči upřednostňují procesy a přístupy zaměřené na dítě, aniž by byly stanoveny výslovné cíle učení nebo dovedností.

3.5.4 Procesy, nástroje a systémy sběru dat

V roce 2012 bylo Ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu pověřeno vypracováním systému zajištění kvality. V současné době probíhá revize systému, takže v brzké době může dojít k úpravě nebo aktualizaci níže uvedených postupů. Aktuální informace týkající se zlepšování kvality naleznete [zde](#) a [zde](#) (UDIR.no). Popis aktuálního cyklu zajištění kvality zahrnuje shromažďování informací, analýzu a hodnocení, plánování a přijetí opatření.

V roce 2012 bylo v níže uvedeném cyklu popsáno zlepšování kvality jako průběžný proces stanovování cílů, jejich realizace, hodnocení a přijetí následných opatření, který vychází jak z poznatků získaných na základě studií, tak z hodnocení využití různých nástrojů pro zajištění kvality.

Znalosti a jejich šíření	Cyklus zlepšování kvality	Nástroje pro zlepšování kvality
Výzkum a průzkumy Každoroční průzkum v oblasti předškolního vzdělávání a péče		Převzato k revizi: Nástroj pro sebehodnocení
Statistiky – BASIL		Průzkum mezi rodiči
Zrcadlo vzdělávání Fakta a analýza mateřských škol a škol v Norsku		Externí hodnocení
“Vetuva”		Pedagogická dokumentace
Barnehagefakta.no - webové stránky pro rodiče		Další nástroje na podporu činnosti mateřských škol při rozvoji kvality
Národní registr mateřských škol		RefLex – nástroj pro orgány místní samosprávy
Statistický portál - Analytický výbor		Udir.no

Obrázek č. 6: Norský systém zvyšování kvality – v současné době probíhá jeho revize. (Zdroj: MoER).

Systém zajištění kvality předškolního vzdělávání a péče se skládá z procesů shromažďování dat prostřednictvím každoročních průzkumů, tvorby statistik a provádění výzkumů a z poskytování volitelného nástroje pro zlepšování kvality. Vzdělávací systém poskytuje informace o mateřských školách, které jsou k dispozici rodičům a dalším

stakeholderům a mohou přispět k dialogu a rozvoji kvality (Eurydice, 2023; MoER, 2024). Mezi tyto veřejné zdroje informací patří pravidelně vydávaný časopis týkající se vývoje mateřských škol, [fakta o mateřských školách](#) (statistika) a [hodnocení](#) a průzkumy, jako je například [průzkum mezi rodiči](#)), dále [statistický portál](#) UDIR a specializovaná webová stránka [barnehagefakta.no](#), která poskytuje přehled o mateřských školách a jednotlivé ukazatele.

Za zajištění kvality jsou odpovědné obce; nejsou však povinny provádět kontroly jako takové nebo s určitou pravidelností, ale očekává se, že určí, kdy je poradenství nebo kontrola potřebná. Toto hodnocení rizik se provádí na základě informací, jež má obec o mateřských školách k dispozici, např. na základě přehledu statistických údajů získaných z jednotlivých zařízení, z průzkumů mezi rodiči a z každodenního kontaktu s mateřskými školami.

Rámcový plán vyžaduje, aby mateřské školy prováděly vnitřní hodnocení kvality, které zahrnuje hodnocení duševní pohody a všestranného rozvoje dětí, individuálně i ve skupinách, a přezkoumání celkové kvality služeb ([kapitola 7](#)). Děti by měly být průběžně pozorovány a hodnoceny (UDIR, 2017). Ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu mělo také k dispozici nástroj pro sebehodnocení nazvaný [Point of View](#), který se však v současné době nepoužívá a je přepracováván.

3.5.5 Participace a koordinace

Účast dětí je považována za základní právo, které jim zajišťuje možnost spoluvytvářet a ovlivňovat každodenní zážitky. Dětem je pravidelně poskytována příležitost aktivně se zapojit do plánování a hodnocení činností, což jim umožňuje podílet se na společném rozhodovacím procesu. Mateřské školy si uvědomují různé formy projevu dětí a umožňují jejich účast způsoby, které odpovídají věku, zkušenostem, individuálním okolnostem a potřebám dětí. Zdůrazňuje se, že váha přikládaná názorům dětí by měla odpovídat jejich věku a úrovni vyspělosti a respektovat jejich individuální úhel pohledu a autonomii. V textu se uvádí: „**Názory dětí se zohledňují v závislosti na jejich věku a úrovni vyspělosti. Dětem nesmí být svěřována odpovědnost, na kterou nejsou připraveny.**“ V rámci tohoto přístupu spolupracují mateřské školy s rodinami a jsou si vědomy významu zapojení rodičů při uspokojování potřeb dětí po péči, hře a učení. Podporou partnerství mezi mateřskými školami a domácnostmi mohou oba subjekty zajistit holistický přístup k rozvoji dítěte, kdy hra, péče, učení a formativní rozvoj jsou vzájemně provázané prvky vnímané v širším kontextu duševní pohody a růstu dítěte.

Participace rodičů je vysoce ceněna i v norských zařízeních předškolního vzdělávání a péče. Rodiče jsou vyzýváni, aby se aktivně zapojili do komunity mateřské školy a přispěli svými postřehy a názory k obohacení vzdělávacího procesu. Příležitosti pro zapojení rodičů mohou zahrnovat účast na rodičovských schůzkách, dobrovolnickou činnost ve třídě a poskytování zpětné vazby k programům a iniciativám mateřské školy.

3.5.6 Vedení, personál a kvalifikace

Norský systém se do značné míry opírá o vysoce kvalifikované pracovníky/nice předškolního vzdělávání a péče, ředitele/ky škol a pedagogické pracovníky/ce, kteří dobře vědí, jak zkoumat a hodnotit kvalitu zejména procesů. Obce poskytují pokyny a mohou provádět kontroly. Pokud jde o realizaci Rámcového plánu, předpokládá se, že uživatelé jsou kvalifikovaní a jsou schopni přizpůsobit široce specifikované pokyny dětem ve věkovém rozmezí 1-5 let a s rozdílnými potřebami.

4. Podněty pro Českou republiku

Na základě příkladů uvedených v případových studiích této zprávy byl vypracován soubor podnětů, které by Česká republika měla procesu vzít v úvahu při implementaci reforem předškolního vzdělávání a péče. Pro snazší uchopení jsou tyto postřehy strukturovány do stejných okruhů jako případové studie, které byly převzaty z Rámce pro monitorování a hodnocení složek předškolního vzdělávání a péče (viz tabulka 1 / obrázek 1). Jednotlivé podněty jsou podrobně popsány v následující tabulce.

Složka	Postřehy pro Českou republiku
Principy, hodnoty a étos předškolního vzdělávání a péče	Poučit se z velkého společenského významu, který je předškolnímu vzdělávání a péči přisuzován ve Finsku, Norsku a Litvě, a vyvinout společné úsilí s cílem zdůraznit význam kvalitního předškolního vzdělávání a péče, zejména ve věkové skupině dětí mladších 3 let, a zvýšit povědomí o nich. Vzhledem k délce mateřské dovolené v České republice není předškolnímu vzdělávání a péči o děti ve věku do 3 let věnována významná pozornost, a proto jim není v České republice přisuzován velký význam. Zajistit, aby všechny reformy a vývoj v oblasti předškolního vzdělávání a péče byly zaměřeny na děti a na sledování zvyšování kvality v souladu se zkušenostmi z Finska. Na příkladu irské strategie First 5 vytvořit společnou vizi pro předškolní vzdělávání a péči v České republice pro děti ve věku do 6 let s jasnými cíli kvality a souvisejícími úkoly, mj. zajistit soulad s právními předpisy a strategiemi.
Správa, právní předpisy a financování	Provést legislativní reformy, které vytvoří větší soudržnost mezi předškolním vzděláváním a péčí v rámci Ministerstva práce a sociálních věcí a předškolním vzděláváním a péčí spadajícím pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. V souladu s výše uvedeným provést legislativní reformy, jejichž cílem bude dosáhnout rovnováhy, pokud jde o přístup k jednotlivým službám předškolního vzdělávání a péče pro věkovou skupinu do 6 let, jejich kvalitou a cenovou dostupností. V mezidobí vytvořit příležitosti pro úzkou spolupráci a koordinaci předškolního vzdělávání a péče pro děti ve věku do 6 let a poučit se z irského příkladu. Vypracovat společnou strategii pro předškolní vzdělávání a péči mezi příslušnými ministerstvy a společný prováděcí plán s vyčíslenými náklady. Vypracovat pro Českou republiku ucelený rámec pro monitoring a evaluaci předškolního vzdělávání a péče pro děti ve věku do 6 let s jednotnými přístupy, které by se uplatňovaly v různých zařízeních a fázích, doplněný o ukazatele, nástroje a opatření, a to na základě zkušeností z Finska, kde byl vypracován Rámec kvality pro předškolní vzdělávání a péči. Pokračovat ve zvyšování investic do předškolního vzdělávání a péče, včetně zkoumání možností propojení státního financování soukromých/komunitních poskytovatelů s cíli v oblasti zvyšování kvality a sdílení dat, jak ukázalo Irsko v rámci svého nového modelu financování. Zefektivnit kontroly a podpůrné role napříč ministerstvy a různými resortními agenturami (např. Česká školní inspekce a Národní pedagogický institut). Decentralizovat odpovědnost za zajišťování kvality předškolního vzdělávání a péče na určené subjekty, mezi něž by mohly patřit obce nebo obecní úřady (např. úřady práce), a poskytnout jim školení a podporu. Zřídit nebo určit nezávislé orgány, které mohou podpořit zvyšování kvality v zařízeních předškolního vzdělávání a péče, jako jsou například výbory pro péči o děti zřízené v jednotlivých hrabstvích v Irsku.
Kvalitativní a normativní rámce jako základ pro monitoring a evaluaci	Rozšířit stávající Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání tak, aby zahrnoval i mladší věkové skupiny a byl použitelný i v mimoškolních zařízeních, a použít tento rozšířený Rámcový program jako základ pro monitoring a evaluaci, přičemž se lze inspirovat z norského rámcového programu, irského rámce pro kurikulum a kvalitu a finského kurikula. V dalším kroku na základě tohoto rozšířeného Rámce, zákonných požadavků a Standardů pro dětské skupiny vyvinout jednoduché nástroje pro externí a interní hodnocení, které bude možné použít ve všech zařízeních předškolního vzdělávání a péče.

Procesy, nástroje a systémy sběru dat	Vytvořit společný datový rámec pro předškolní vzdělávání a péči napříč oběma ministerstvy a decentralizovanými orgány, který zajistí, že budou shromažďovány údaje potřebné pro diferencované monitorování a evaluaci služeb a tyto budou k dispozici pro plánování a tvorbu politik. Zajistit, aby tento Rámec v dostatečné míře zohlednil ukazatele kvality procesů i strukturální ukazatele. Pracovat na vytvoření jednotného systému dat pro předškolní vzdělávání a péči nebo jako dočasné opatření zajistit interoperabilitu mezi soubory dat pomocí standardizovaných ukazatelů, cyklů sběru dat a přístupů pro lepší kompatibilitu dat. Zavést další mechanismy sběru dat, jako jsou průzkumy mezi rodiči, nástroje sebehodnocení učitelů a učitelek, které se používají například ve Finsku, Norsku nebo Nizozemsku, a ad hoc tematické studie napříč celou věkovou skupinu do 6 let a pravidelně využívat data k hodnocení dopadu politik a programů, jak se to pravidelně děje v Norsku a Finsku. V zájmu zlepšování kvality přijmout opatření pro snadnější sdílení dat a hodnotících studií s ohledem na transparentnost a kulturu otevřených informací.
Vedení, personál a kvalifikace	Posílit a rozšířit pravomoci kontrolních orgánů a orgánů pro zajištění kvality, aby byl zabezpečen dostatek personálu pro účely podpory zvyšování kvality. Zajistit, aby byli tito pracovníci/ce vyškoleni v oblasti předškolního vzdělávání a péče a dobře rozuměli kvalitě procesů v praxi. Podporovat pracovníky/ce v oblasti předškolního vzdělávání a péče, zejména v dětských skupinách, aby měli přístup k dalšímu profesnímu rozvoji, poradenství a podpoře při prohlubování svých znalostí, dovedností a zkušeností, a poučit se ze systematického přístupu k této problematice, který byl uplatněn v irském plánu s názvem Nurturing Skills. Školit a podporovat vedoucí pracovníky/ce na všech úrovních systému, a tím usnadnit reformy v oblasti předškolního vzdělávání a péče založené na datech a reformy související s monitoringem a evaluací, a to i prostřednictvím dalšího profesního rozvoje, mentoringu, studijních návštěv a výměnných pobytů v jednotlivých zemích.
Participace a koordinace	Aktivně podporovat účast učitelek a učitelů, rodičů a dětí na monitoringu a evaluaci předškolního vzdělávání a péče tím, že se umožní, aby jejich zkušenosti a reflexe byly zahrnuty do zdroje informací přezkoumávaných v rámci monitoringu a evaluace předškolního vzdělávání a péče.

5. Literatura

Barnett, W. S., & Masse, L. N. (2007). Comparative benefit-cost analysis of the Abecedarian program and its policy implications. (Srovnávací analýza přínosů a nákladů programu Abecedář a jeho důsledky pro politiku.) *Economics of Education Review*, 26, 113–125.

Brandisauskiene, A., Cesnaviciene, J., Bredikyte, M., & Sabaliauskiene, R. (2024). The Quality of Early Childhood Curricula and Distributed Leadership in Lithuanian ECEC Institutions. (Kvalita učebních osnov předškolního vzdělávání a sdílené vedení v litevských zařízeních předškolního vzdělávání a péče.) *Education Sciences*, 14(2), 166.

The Centre for Early Childhood Development & Education (2006). *Siolta, The National Quality Framework for Early Childhood Education*. (Siolta, Vnitrostátní rámec kvality předškolního vzdělávání.) Získáno dne 11. 1. 2023 na adrese: https://siolta.ie/media/pdfs/final_handbook.pdf

Ministerstvo pro děti, rovnost, postižení, integraci a mládež (Irsko) (2024). *Prezentace o irském sektoru předškolního vzdělávání a péče*. Sdílení zkušeností mezi kolegy z oboru.

Douglass, A. (2019), „Leadership for quality early childhood education and care“ („Vedení pro kvalitní předškolní vzdělávání a péči“), OECD Education Working Papers, č. 211, OECD Publishing, Paříž, <https://doi.org/10.1787/6e563bae-en>.

Duursma, E. (2019). Early childhood education in the Netherlands: Parental engagement as a policy view. (Předškolní vzdělávání v Nizozemsku: Zapojení rodičů jako úhel pohledu politiky.) *Policification of Early Childhood Education and Care* (s. 243–257). Routledge.

Duursma, E., & Leseman, P. (2019). Teacher development and parent engagement in ECEC in the Netherlands. (Rozvoj učitelů a zapojení rodičů do předškolního vzdělávání a péče v Nizozemsku.) *Teachers' and Families' Perspectives in Early Childhood Education and Care* (s. 231–243). Routledge.

Evropská komise (2019). *Doporučení Rady o vysoce kvalitních systémech předškolního vzdělávání a péče*. Úřední věstník Evropské unie. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605(01))

Evropská komise, Generální ředitelství pro vzdělávání, mládež, sport a kulturu, (2023). *Education and training monitor 2023: the Netherlands*, Publications Office of the European Union. (Monitoring vzdělávání a odborné přípravy 2023: Nizozemsko, Úřad pro publikace Evropské unie.) <https://data.europa.eu/doi/10.2766/531884>

Evropská komise/Eurydice (poslední aktualizace v prosinci 2023). Finsko: Early childhood education and care. (Předškolní vzdělávání a péče.) K dispozici na adrese: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/finland/early-childhood-education-and-care>

Evropská komise/Eurydice (poslední aktualizace v listopadu 2023). Irsko: Early childhood education and care. (Předškolní vzdělávání a péče.) K dispozici na adrese: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/ireland/early-childhood-education-and-care>

Evropská komise/Eurydice (poslední aktualizace v listopadu 2023). Litva: Early childhood education and care. (Předškolní vzdělávání a péče.) K dispozici na adrese: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/lithuania/early-childhood-education-and-care>

Evropská komise/Eurydice (poslední aktualizace v listopadu 2023). Nizozemsko: Early childhood education and care. (Předškolní vzdělávání a péče.) K dispozici na adrese: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/netherlands/early-childhood-education-and-care>

Evropská komise/Eurydice (poslední aktualizace v listopadu 2023). Norsko: Early childhood education and care. (Předškolní vzdělávání a péče.) K dispozici na adrese: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/netherlands/early-childhood-education-and-care>

Pracovní skupina EU pro předškolní vzdělávání a péči. (2022). *Monitoring and evaluating quality in ECEC: purposes, values and principles*. (Monitorování a evaluace kvality předškolního vzdělávání a péče: cíle, hodnoty a zásady.) Dostupné z: <https://wikis.ec.europa.eu/display/EAC/ECEC+Documents>

Pracovní skupina EU pro předškolní vzdělávání a péči. (2023a). *Improving the governance of monitoring and evaluation of quality in Early Childhood Education and Care (ECEC)*. (Zlepšení řízení monitorování a evaluace kvality předškolního vzdělávání a péče (ECEC).) Dostupné z: <https://wikis.ec.europa.eu/display/EAC/ECEC+Documents>

Pracovní skupina EU pro předškolní vzdělávání a péči. (2023b). Involving children, parents, staff and stakeholders in monitoring & evaluation of quality in ECEC. (Zapojení dětí, rodičů, pracovníků a zúčastněných osob do monitorování a evaluace kvality předškolního vzdělávání a péče.) Dostupné z: <https://wikis.ec.europa.eu/display/EAC/ECEC+Documents>

Pracovní skupina EU pro předškolní vzdělávání a péči. (2023c). Making early childhood education and care more inclusive through monitoring & evaluation of quality. (Zvýšení inkluzivity v oblasti předškolního vzdělávání a péče prostřednictvím monitorování a evaluace kvality.) Dostupné z: <https://wikis.ec.europa.eu/display/EAC/ECEC+Documents>

Eurydice, 2023. Structural indicators for monitoring education and training systems in Europe – 2023: Early childhood education and care. (Strukturální ukazatele pro monitorování systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – 2023: Předškolní vzdělávání a péče) Zpráva Eurydice. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie.

Furenes, M.I.; Andresen, A.K.; Løkken, I.M.; Moser, T.; Nilsen, T.R.; Dahl, A.-L.S. (2023). Norwegian Research on ECEC Quality from 2010 to 2021—A Systematic Scoping Review. (Norský výzkum kvality předškolního vzdělávání a péče v letech 2010-2021 – systematický přehled.) Education Sciences. 13. 600. 10.3390/educsci13060600.

Homme, A., H. Danielsen and K. Ludvigsen (2021): Implementeringen av rammeplan for barnehagen. Underveistrapport fra prosjektet Evaluering av implementering av rammeplan for barnehagen. NORCE Norwegian Research Centre, zpráva č. 32/2020.

Hujala, E., & Alila, K. (2022). Leadership in the Changing Context of Finnish Early Childhood Education. (Vedení v měnícím se kontextu finského předškolního vzdělávání.) Finnish early childhood education and care: A multi-theoretical perspective on research and practice (s. 227-239). Cham: Springer International Publishing.

Hujala, E., Vlasov, J., & Alila, K. (2023). Integrative Leadership Framework for Quality in Early Childhood Education and Care. (Integrační rámec vedení pro kvalitu předškolního vzdělávání a péče.) Redigovali Matshediso Modise, Elina Fonsén, Johanna Heikka, 281.

Maxwell, W. (2022). Quality Assurance and Improvement in the Early Education and Care Sector. (Zajišťování a zlepšování kvality v oblasti předškolního vzdělávání a péče.) OECD Education Policy Perspectives. č. 55. OECD Publishing.

Ministerstvo školství a kultury, Finsko (2023). Presentation on the Finnish ECEC Sector to the Austrian Study Visit. (Prezentace finského sektoru předškolního vzdělávání a péče na rakouské studijní návštěvě.) Helsinky, Finsko.

Ministerstvo školství a výzkumu, Norsko. (2005) Zákon o mateřských školách. Dostupný z: <https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2005-06-17-64>

Motiejunaite-Schulmeister, A., Balcon, M. P., & de Coster, I. (2019). Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe (Klíčové údaje o předškolním vzdělávání a péči v Evropě), vydání 2019. Zpráva Eurydice. Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast, Evropská komise.

Naderifar, M., Goli, H., & Ghaljaie, F. (2017). Snowball sampling: A purposeful method of sampling in qualitative research. (Výběr vzorku metodou sněhové koule: Účelová metoda výběru vzorku v kvalitativním výzkumu.) Strides in development of medical education, 14(3).

National Council for Curriculum and Assessment (2009). Aistear; the Curriculum Framework for 0-6 (Rámec učebních osnov pro děti ve věku do 6 let). Irsko Dostupné z: <https://ncca.ie/en/early-childhood/>

Neuman, M. J. (2009). The politics of (de) centralisation: early care and education in France and Sweden. (Politika (de)centralizace: předškolní péče a vzdělávání ve Francii a Švédsku.) Childcare and Preschool Development in Europe: Institutional Perspectives (s. 157-179). Londýn: Palgrave Macmillan UK.

The Norwegian Directorate for Education and Training. (2017). The Framework Plan for Kindergartens. (Rámcový plán pro mateřské školy.) Dostupné z: <https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/framework-plan-for-kindergartens--rammeplan-engelsk-pdf.pdf>

The Norwegian Directorate for Education and Training/Statistics Norway Statistics Norway (2022): Barn i barnehager, etter alder, oppholdstid per uke og barnehagens eierforhold. Statistikkbanken, table 09169.

OECD (2015), Literature Review on Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care. Working Paper for Network on Early Childhood Education and Care. (Přehled literatury na téma monitorování kvality předškolního vzdělávání a péče. Pracovní dokument určený pro síť předškolního vzdělávání a péče.) Dostupné z: <https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC/ECEC%282013%293/en/pdf>

OECD (2015), Starting Strong IV: Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care, OECD Publishing, Paris. (Monitorování kvality v oblasti předškolního vzdělávání a péče), OECD Publishing, Paříž. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264233515-en>

OECD (2017), Review of National Policies for Education. Education in Lithuania. (Přehled vnitrostátních politik v oblasti vzdělávání. Vzdělávání v Litvě.) Kapitola o předškolním vzdělávání a péči je dostupná na adrese: https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-in-lithuania/early-childhood-education-and-care-in-lithuania_9789264281486-6-en#page9

OECD (2021), Strengthening Early Childhood Education and Care in Ireland (Posílení předškolního vzdělávání a péče v Írsku): Review on Sector Quality, OECD Publishing, Paříž, <https://doi.org/10.1787/72fab7d1-en>.

OECD (2023) Education at a Glance 2023: OECD Indicators, Lithuania. (Vzdělávání v kostce 2023: Ukazatele OECD, Litva.) Dostupné z: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/14d8e52c-en/index.html?itemId=/content/component/14d8e52c-en>

Ponguta, L. A., Aggio, C., Moore, K., Hartwig, E., Jang, B., Markovic, J., ... & Grover, D. (2019). Exploratory analysis of decentralized governance and its implications for the equity of early childhood education services in four countries of Europe and Central Asia. (Průzkumná analýza decentralizované správy a její důsledky pro rovný přístup ke službám předškolního vzdělávání ve čtyřech zemích Evropy a střední Asie.) *Early Years*, 39(3), 326-342.

Resa, E., Ereky-Stevens, K., Wieduwilt, N., Penderi, E., Anders, Y., Petrogiannis, K., & Melhuish, E. (2016). Overview of quality monitoring systems and results of moderator analysis. (Přehled systémů monitorování kvality a výsledky moderované analýzy.) Curriculum Quality Analysis and Impact Review of European Early Childhood Education and Care (ECEC), (D4. 3).

Schweinhart, L. J., & Weikart, D. P. (1990). The High/Scope Perry Preschool study: Implications for early childhood care and education. (Studie High/Scope Perryho předškolního zařízení. Důsledky pro péči a vzdělávání v raném dětství.) *Prevention in Human Services*, 7(1), 109-132.

Slot, P. (2018a). Structural characteristics and process quality in early childhood education and care: A literature review. (Strukturální charakteristiky a kvalita procesů v předškolním vzdělávání a péči: Přehled literatury.)

Slot, P. (2018b). Early childhood education and care in the Netherlands: A shift towards an integrated system aimed at enhancing children's development and learning. (Předškolní vzdělávání a péče v Nizozemsku: Posun směrem k integrovanému systému zaměřenému na zlepšení vývoje a učení dětí.) International perspectives on early childhood education and care (s. 213-225). Routledge.

Slot, P. L., Leseman, P. P., Verhagen, J., & Mulder, H. (2015). Associations between structural quality aspects and process quality in Dutch early childhood education and care settings. (Souvislosti mezi strukturálními aspekty kvality a kvalitou procesu v nizozemských zařízeních předškolního vzdělávání a péče.) *Early Childhood Research Quarterly*, 33, 64-76.

Taguma, Miho & Litjens, Ineke & Makowiecki, Kelly. (2013). Quality Matters in Early Childhood Education and Care: Norway 2013 (Na kvalitě předškolního vzdělávání a péče záleží: Norsko 2013). [10.1787/9789264176713-en](https://doi.org/10.1787/9789264176713-en).

United Nations Children's Fund (2020). Build to Last: A framework in support of universal quality pre-primary education (Build to Last: Rámec na podporu všeobecného kvalitního předškolního vzdělávání), UNICEF, New York.

Urban, M., Reikerås, E., Eidsvåg, G. M., Guevara, J., Saebø, J., & Semmoloni, C. (2023). Nordic approaches to evaluation and assessment in early childhood education and care. (Severské přístupy k hodnocení a posuzování v oblasti předškolního vzdělávání a péče.) *Global Studies of Childhood*, 13(3), 200-216. <https://doi.org/10.1177/20436106231179617>

Vandenbroeck, M. (2020). Early childhood care and education policies that make a difference. (Politiky v oblasti předškolního vzdělávání a péče, které mají význam.) *The Palgrave Handbook of family policy*, 169-191.

Vandenbroeck, M., Lenaerts, K., & Beblavy, M. (2018). Benefits of early childhood education and care and the conditions for obtaining them. (Výhody předškolního vzdělávání a péče a podmínky pro jejich získání.) European Expert Network on Economics of Education.

van de Kuilen, L., Leseman, P. P. M., & de Wolf, I. M. (2023). Influence of local ECEC policy on the quality of ECEC centers in the Netherlands. (Vliv místní politiky předškolního vzdělávání a péče na kvalitu zařízení předškolního vzdělávání a péče v Nizozemsku.) *Early Childhood Research Quarterly*, 63, 240-248.

Von Suchodoletz, A., Lee, D. S., Henry, J., Tamang, S., Premachandra, B., & Yoshikawa, H. (2023). Early childhood education and care quality and associations with child outcomes: A meta-analysis. (Kvalita předškolního vzdělávání a péče a souvislosti s výsledky dětí: Metaanalýza.) *Plos one*, 18(5), e0285985.

Yin, R. K. (2003). Case study research: Design and methods. (Výzkum případové studie: Návrh a meto

Příloha

Příklad nástrojů pro monitoring a evaluaci

Typ nástroje	Způsob použití nástroje	Příklad
Rámec (rámce) kvality	Stanovení definic, ukazatelů a opatření k zajištění kvality na státní úrovni a v rámci jednotlivých zařízení.	Pokyny a doporučení pro hodnocení kvality předškolního vzdělávání a péče (2018) (označované také jako Finský rámec kvality předškolního vzdělávání a péče) a související rámec ukazatelů .
Rámcové plány / Rámcová kurikula	Vytvoření vzdělávacích a provozních programů a procesů v rámci zařízení předškolního vzdělávání a péče a také jednotlivých rolí při zajišťování kvality, které se vztahují k implementaci kurikula.	Norský rámcový plán pro mateřské školy Finské základní učební osnovy Irské základní učební osnovy a Praktická příručka
Inspekční rámec	Průvodce inspekcemi / monitorování zařízení	Nizozemský inspekční rámec pro základní vzdělávání . Litevské pokyny pro externí hodnocení
Nástroje pro sebehodnocení	Nástroje, které pomáhají zařízením nebo učitelům/kám při interním hodnocení jejich praxe/výkonu.	Nástroje PARTICIPA pro různé úrovň pracovníků/ ic v oblasti předškolního vzdělávání a péče o děti k reflexi jejich praxe: https://child-participation.eu/?page_id=620
Nástroje pro zapojení dětí	Nástroje a přístupy vhodné pro konkrétní věkovou skupinu, které umožňují zapojení dětí do monitorování a evaluace předškolního vzdělávání a péče.	Monitorování duševní pohody, Norsko: https://ellen-beatehansensandseter.com/fou-prosjekter/the-ec-ec-well-being-monitor/

Regionální kancelář UNICEF pro Evropu a střední Asii

Routes des Morillons 4, CH-1211, Ženeva

Facebook: /unicefeca

Instagram: /unicefecaro

Twitter: @UNICEF_ECA

Website: www.unicef.org/eca

© Dětský fond Organizace spojených národů (UNICEF)

Duben 2024

unicef
pro každé dítě